

Žene u sportskom novinarstvu

Krušnik, Lana

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:466583>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International](#)/[Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-22**



Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)



Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

Lana Krušnik

ŽENE U SPORTSKOM NOVINARSTVU

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2017.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

ŽENE U SPORTSKOM NOVINARSTVU

DIPLOMSKI RAD

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Marina Mučalo

Studentica: Lana Krušnik

Zagreb
Lipanj, 2017.

Izjavljujem da sam diplomski rad "Žene u sportskom novinarstvu", koji sam predala na ocjenu mentorici izv. prof. dr. sc. Marini Mučalo, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekla ECTS bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Lana Krušnik

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. SPORTSKO NOVINARSTVO	4
2.1. NASTANAK SPORTSKOG NOVINARSTVA U HRVATSKOJ	7
2.2. SUVREMENO SPORTSKO NOVINARSTVO U HRVATSKOJ.....	10
3. ŽENE U NOVINARSTVU	13
3.1. ŽENE U SPORTSKOM NOVINARSTVU	15
3.2. ŽENE U SPORTSKOM NOVINARSTVU U HRVATSKOJ	17
4. ISTRAŽIVANJE: ŽENE U SPORTSKOM NOVINARSTVU	21
5. PRIKAZ REZULTATA	23
6. RASPRAVA.....	38
7. ZAKLJUČAK	48
8. LITERATURA.....	50
 PRILOG 1	 53
SAŽETAK.....	56

Popis tablica:

Tablica 1: Razlozi ljubavi prema sportu	24
Tablica 2: Način zapošljavanja u sportskoj redakciji.....	25
Tablica 3: Ispunjenost mladenačkih očekivanja	26
Tablice 4: Zadovoljstvo poslom sportske novinarke.....	28
Tablica 5: Problemi s kojima se susreću sportske novinarke	31
Tablica 6: Važnost rodne uloge u obavljanju posla	31
Tablica 7: Važnost muškog spola u sportskom novinarstvu	32
Tablica 8: Osjećaj nepravde prilikom podjele zaduženja u redakciji.....	32
Tablica 9: Žene kao sportski izvjestitelji.....	33
Tablica 10: Važnost interneta u popularizaciji sportskog novinarstva kod žena	34
Tablica 11: Karakteristike sportskog izvještavanja	34
Tablica 12: Odlike sportskih novinara i novinarki	35
Tablica 13: Važnost osobnog sportskog iskustva	35
Tablica 14: Profesionalni planovi	36
Tablica 15: Usklađivanje profesionalnog i privatnog života	37

1. UVOD

Poznata izreka glasi kako postoje tri vrste novinara – dobri, loši i sportski. Ovi potonji najzanimljiviji su nam u okviru ovoga rada. Posao sportskog novinara mnogi vide uzbudljivim i glamuroznim, no iza blještave vanjšine kriju se sati i sati priprema te mnoga odricanja. Unatoč tome što profesiju sportskog novinara mnogi drže nekom posebnom kategorijom, kategorijom izvan općeg novinarstva, to je daleko od stvarnog stanja stvari. Sportski novinar jest novinar kao i svaki drugi, no može se reći kako je on i „specijalist za jedno područje u koje su uključene kulturološke, ekonomske i pedagoške komponente“. (Babović, u Šutalo, 1995.)

Može se reći da je sportsko novinarstvo specifično po mnogočemu. Ono se od svih vrsta područnoga novinarstva najbolje definira i jasno ograničava jer je sport područje kojemu masovni mediji posvećuju golemu pozornost. Ne postoji gotovo niti jedno područje koje ima toliko specijaliziranih izdanja, počevši od dnevnih novina, radijskih i televizijskih postaja, pa sve do posebnih kanala, emisija, revija, časopisa i golemog broja rubrika i novinara koji su za to specijalizirani. (Malović, 2005: 305)

Sportski novinari nisu samo „piskarala“ i „lijepa lica“ s TV ekrana koja prate velika uzbudljiva natjecanja kao što su Olimpijske igre ili Svjetsko nogometno prvenstvo. Posao sportskog novinara obuhvaća mnogo više. Od posjeta treninzima, pripremama, razgovora sa svim involviranim akterima nekog sportskog događaja, kluba ili reprezentacije, kolegama novinarima i mnogim drugim ljudima. Sportski novinari ne žive samo mjesec ili dva svake dvije do četiri godine. Njihov posao obuhvaća i praćenje niželigaških natjecanja, javnosti nepoznatih sportaša te manje popularnih, možda čak i nepoznatih sportova.

Sportski novinar živi sport i diše sport. „Sportsko novinarstvo nije i nikad neće biti tek puko komuniciranje između sportaša i javnosti“, ono je „način života, spoj posla i druženja s kolegama širom svijeta“. (Hrvatski olimpijski odbor, 2015.) Novinari su neizostavan dio sportskoga pogona te imaju veliki utjecaj na glavne aktere, sportaše, na koje često djeluju motivirajuće i poticajno. S druge strane, nerijetke su i situacije u kojima se novinari kritički osvrću na nekoga sportaša, što u javnosti izaziva podijeljene reakcije.

Kako bi sportski novinari na što bolji način radili svoj posao, trebaju imati određene kompetencije, znanja i vještine, među kojima se kao najvažnije ističu: „poznavanje sporta, razumijevanje potreba recipijenata, poznavanje retoričkih pravila, poznavanje specijalnih vještina, tehnike pisanja i dobro poznavanje medija, opća naobrazba, razvijanje osobnosti i vlastitoga stila rada, korištenje statistikom, pridržavanje zadanih rokova“. (Vasilj, 2014: 24)

Rad novinara često je „izložen ozbiljnoj kritici“, jer upravo zbog toga što svi sve znaju („čak i kad nemaju pojma“) svaki pojedinac određeni komentar ili podatak prihvaća, odnosno tumači na svoj način (Malović, 2005: 113). Rad sportskih novinara izložen je stalnoj kritici, što od strane kolega stručnjaka, što od strane običnih promatrača, odnosno publike. To je posebno vidljivo u momčadskim sportovima, napose nogometu, kao najpopularnijem sportu u našim krajevima. Ne čudi onda slavna uzrečica kako je „Hrvatska zemlja od četiri milijuna nogometnih izbornika“.

Teme iz područja kao što su politika, gospodarstvo i sport smatraju se važnima, a nepisano je pravilo kako one potpadaju u mušku sferu novinarstva, bilo to u Hrvatskoj ili bilo gdje drugdje u svijetu.

„Kroz cijelu povijest novinarstva žene su se borile za svoje mjesto, a ta je borba posebice vidljiva u sportskom novinarstvu.“ (Vasilj, 2014: 23) Osim što je javnost (još uvijek patrijarhalna) posebno skeptična oko žena u sportskom novinarstvu te osporava njihovo znanje, vještine, kompetencije, sportskim novinarkama često i sama struka zadaje probleme. Bilo da je riječ o kolegama ili sportskim djelatnicima, sportašima, trenerima, direktorima klubova ili reprezentacija, sportske se novinarke često mogu naći u neugodnim situacijama.

Iako su se kroz povijest novinarke ustrajno borile i izborile za svoje mjesto u medijima te stekle kakvu-takvu ravnopravnost sa svojim muškim kolegama, neke situacije ipak su i dan danas komplicirane kao što su bile i prije 20, 30 ili 40 godina. Stoga i ne čudi što danas samo pet posto tekstova o sportu potpisuju žene (Franks, 2013.) Sportski novinari, muškarci, još uvijek su prepoznatljiviji, dok se sportske novinarke u javnosti uglavnom prepoznaje kao lijepa lica s TV ekrana.

Ovaj rad bazira se na ženama, sportskim novinarkama profesionalnkama koje se novinarskim poslom bave unutar granica Lijepe naše. Položaj žena jedan je od vodećih

problema novinarstva današnjice, napose položaj žena u sportskom novinarstvu, dok je rodna nejednakost općeniti problem u našem još uvijek partijarhalnom društvu, a sportsko se novinarstvo još uvijek smatra muškom domenom. Iz godine u godinu, a posebno pojavom novih medija, žena je u ovoj branši sve više, a upravo one poslužile su mi kao uzorak za provedbu ankete na kojoj se temelji ovaj diplomski rad.

2. SPORTSKO NOVINARSTVO

„Sport je društveni fenomen koji zaokuplja milijune ljudi, aktivne profesionalne i rekreativne sportaše, i mnogostruko više milijuna tek zainteresiranih promatrača i manje ili više zagriženih navijača.“ (Obradović, 2007.) Upravo zbog toga sportsko novinarstvo, kao jedna od grana novinarstva, iznimno je važno u većini društava i kultura. Ono je „posebna vrsta novinarstva koja sportske događaje i s njima povezane teme najavljuje, izravno prenosi, komentira te ih analizira nakon što završe, a neizostavni dio tog procesa su: sportski događaji i njihovi sudionici, predmet informacije, mediji i sportski novinari te recipijenti.“ (Vasilj, 2014: 23)

Unatoč tome što laici sport najčešće grupiraju s temama kao što su *showbiz* i *razonoda*, od samih početaka novinarstva, od pojave prvih medija, sport, kao i unutarnja i vanjska politika, gospodarstvo te kultura, spada u tradicionalne redakcije (Vasilj, 2014: 21). Mogućnosti u sportskom novinarstvu zbilja su raznolike upravo zbog brojnosti tema koje svoje mjesto mogu pronaći u svim medijima – u tisku, na radiju, na televiziji te na internetu, odnosno internetskim portalima.

Sportski novinar prije svega mora voljeti sport i poželjno je da se prije novinarske karijere bavio sportom, profesionalno ili amaterski. Jednom kad uđe u domenu sportskog novinarstva novinar mora početi živjeti posebnim načinom života. Naime, od sportskog se novinara očekuje ne samo aktivno praćenje sportskih, već i onih događaja koji, barem na prvi pogled, ne bi trebali imati osobite veze sa sportom (politika, gospodarstvo, pravosuđe itd.). Iako se novinari najčešće specijaliziraju za određeni sport (kao što je to slučaj na televiziji – jedan glavni sport te dva manja), to ne znači da tu i završavaju njegovi sportski interesi i novinarske obveze. Naprotiv.

„Svoj“ sport novinar treba poznavati „u dušu“. Od njega se očekuje da posjećuje treninge i sva natjecanja, da poznaje pravila, povijest, sustave natjecanja, klubove, reprezentacije, igrače i trenere, kao i ostale, javnosti zanimljive informacije (Vasilj, 2014: 24). Sportski novinari, prije svega, moraju znati koje su potrebe njihovih recipijenata te što javnost očekuje, što joj je potrebno i što želi znati, a da joj pritom u svome radu ne podilazi.

Isto tako, za sportskog je novinara važno da barata retoričkom kompetencijom, pogotovo u emisijama uživo te izravnim prijenosima gdje je važno biti dobrim govornikom (isto, str. 26). Statistika je također iznimno važna u praćenju sporta. Prema brojevima kojima novinari barataju lako se mogu iščitati karakteristike određenog sportskog tima ili sportaša, a dobar sportski novinar te podatke mora znati približiti konzumentima medija (isto, str. 28).

Postoji poseban odnos između komunikatora, odnosno sportskog novinara i recipijenta, odnosno sportskog fana, gledatelja, slušatelja, čitatelja. Primatelji poruke oslanjaju se na svog novinara/ reportera, vjeruju njegovom znanju, razumiju ga i spremni su prihvatiti sve informacije koje im on pruža. Sportski fanovi, za razliku od drugih konzumenata medija, spremni su sportskim novinarima oprostiti i kada njihovo objektivno izvještavanje preraste u uzbuđenje, fanatizam, navijanje... (Ličen i Doupona Topič, 2008: 62, prema Korošec, 2005: 262)

Naravno, postoji i druga strana medalje u odnosu između sportskih novinara i gledatelja/ slušatelja/ čitatelja. Sport je jedno od područja u koje se svi (navodno) razumiju, svi su upoznati sa svime i gotovo je nemoguće da se svi slože oko onoga što im sportski novinari prezentiraju.

Iako je televizija možda najpopularniji medij za praćenje sportskih događaja i ostali mediji imaju svoje pogodnosti. Tisak je uglavnom specijaliziran za detaljne najave i analize sportskih događanja te subjektivne žanrove (kolumne) koje najčešće pišu istaknuta imena iz struke. Radio je specifičan zbog svoje neposrednosti, interaktivnosti te kombiniranih prijenosa (najčešće vikendima) i omogućuje recipijentima da budu u tijeku zbivanja, bez obzira na ono čime se tog trenutka zaista i bave. Unatoč svim prednostima i nedostacima, pa i privrženosti nekom od tradicionalnih medija, svoje mjesto sve više pronalaze i internetski sadržaji. Oni objedinjuju sve – video, sliku, zvuk, tekst, tako da svatko može pronaći format koji mu odgovara (Vasilj, 2014: 22).

Bez obzira na vrstu medija (radio, ZV, tisak i Internet) činjenica je da se posao sportskog novinara značajno razlikuje s obzirom na utjecaj ili doseg medija na kojem radi. Početnici lakše pronalaze posao na mediju lokalnog značaja, ali to ne znači da ih čeka manje izazova. Manje tehničke i financijske mogućnosti, pritisci lokalnih sportskih i političkih

moćnika, pritisci lokalne javnosti, nemogućnost specijalizacije za određene sportove, samo su neki od problema s kojima se susreću sportski novinari na lokalnoj razini (isto, str. 164).

Pred sportskim novinarima na nacionalnoj razini, posebice kada je riječ o televizijskom novinarstvu, postoje brojne mogućnosti. Jedna od najvećih zasigurno je mogućnost praćenja pa i prisustvovanja velikim sportskim natjecanjima kao što su Olimpijske igre, svjetska ili europska prvenstva, Liga prvaka i tome slično. Također, „veliki mediji“ najčešće imaju i brojna novinarski kadar što znači da se novinari mogu specijalizirati za određene sportove. Prema Vasilju (2014:164) podjela poslova na nacionalnim televizijama najčešće se radi tako da se svakom novinaru dodijeli jedan temeljni sport – nogomet, košarka, rukomet, atletika i tenis te dva ili tri individualna sporta.

Koliko je sportsko novinarstvo popularno od samih početaka novinarstva kao profesije, govori i činjenica da su se u njemu okušala i brojna velika imena književne scene. Sportsko novinarstvo kao takvo, osim što prati i bilježi ono svakodnevno, bavi se i vrhunskim pojavama. „Vrhunski sportaši, vrhunski rezultati, događaji koji plijene pažnju stotina milijuna ljudi.“

Upravo taj epitet „vrhunskog“ privukao je imena kao što su Ernest Hemingway, Norman Mailer ili pak kod nas Veselko Tenžera (Malović, 2003: 147). Ernest Hemingway svoju je spisateljsku karijeru počeo kao sportski novinar, dok je Norman Mailer na vrhuncu svoje karijere izvještavao s boksačkih mečeva. Kao i Mailer, o boksu je pisao i Veselko Tenžera, a predmet njegove fascinacije bio je veliki splitski boksač Mate Parlov (isto, str. 305).

2.1. NASTANAK SPORTSKOG NOVINARSTVA U HRVATSKOJ

„Sportsko novinarstvo u Hrvatskoj ima puno dužu tradiciju nego li bi se to dalo zaključiti, dulju nego li to i sami sportski novinari znaju.“ (Draženović, 2009: 11). Moglo bi se reći kako sportsko izvještavanje s naših prostora datira još iz 18. stoljeća. Prvim se poznatim publicističkim uratkom (čiji je autor i dan danas nepoznat) smatra „Strigliagne alkle dvi pisme sloxene i prikazane na cast i postegne gospode Makarske“ iz 1782.godine. Prvi poznati autor teksta sportske tematike bio je fra Frano Radman koji je 1891. opjevao jednu veslačku priredbu, pod nazivom „Pisma od uvoza kako Makarani privezoše Splićane“ (isto).

Sportske vijesti svoj su put do dnevnih novina na prostoru Hrvatske pronašle 1871. kada su uvrštene u zagrebački „Obzor“. Prva tiskovina koja je imala zasebnu sportsku rubriku, pod nazivom „Sokolstvo i šport“ bio je zagrebački Jutarnji list, 1890. godine. Prvim se pak periodičkim stručnim sportskim glasilom smatra zagrebački „Sokol“ (1878.) kojega su uređivali Andrija Hajdinjak i Franjo Hochman (isto).

Andrija Hajdinjak (1847-1885) bio je učitelj i pedagog tjelesnog odgoja. Godine 1875. objavio je prvi priručnik za nastavu tjelesnog odgoja na hrvatskom jeziku „Tjelovježba u pučkoj školi“ i rječnik sportskog nazivlja „Njemačko-hrvatsko nazivlje za tjelovježbu i nazivlje za mačevanje“. Suradnja na prvom listu s Franjom Hochmanom (1850-1893) potrajala je svega godinu dana, kada „Sokol“ prestaje izlaziti. Godine 1890. počeo je uređivati list „Gimnastika – List za školsku i društvenu gimnastiku“ i ostao je njegovim urednikom sve do smrti, 1893. godine (Jajčević, 1987: 12).

Ocem hrvatskog sporta, tjelovježbe i sportske publicistike smatra se Franjo Bučar (1866-1946). Svoju prvu knjigu „Gimnastika za pučke škole“ objavio je 1895. godine. Bio je jedan od inicijatora osnivanja „Hrvatskog sokolskog društva“, organizacije koja je 1903. godine ponovno pokrenula objavljivanje „Sokola“ (isto, str. 22). Inicirao je i osnivanje Hrvatskog športskog saveza (1909.) gdje je bio i potpredsjednik. Deset godina kasnije, kad je u Zagrebu osnovan Jugoslavenski olimpijski odbor, upravo je Bučar izabran za njegovog prvog predsjednika. Već sljedeće godine, 1920., postao je članom i Međunarodnog olimpijskog komiteta (isto, str. 27). U Republici Hrvatskoj se od 1991., za iznimne športske uspjehe i doprinos razvoju sporta, dodjeljuje državna nagrada »Franjo Bučar«.

U hrvatskoj povijesti nalazimo još sportske publicistike. Među prvima, 1890. u Splitu objavljen je „Sport Dalmato“, prvi list koji je imao grafiku te sadržaj karakterističan za novine.

Prvim hrvatskim sportskim novinarom smatra se Mario Reiger-Vinodolski (1884-1934). Bio je urednik „Hrvatskog športskog lista“ (1908.) i periodike „Sport i umjetnost“ (1912-13). Uređivao je i „Jugoslavenski šport“ (1919-20) i „Zagrebački športski list“ (1923.). Bio je tajnik „Prvog nogometnog i športskog kluba“ (PNIŠK) u Zagrebu. U lipnju 1908. u „Hrvatskome športskom listu“ objavio je poziv za osnivanje Hrvatskog športskog saveza što se ostvarilo u listopadu 1909. godine¹. Vrijedi napomenuti da je u „Sportu i umjetnosti“ surađivao i književnik Antun Gustav Matoš, što ponovno govori o snažnoj privlačnosti sporta.

Miroslav Habunek (1920-1992) je 1945. godine inicirao pokretanje tjednika „Ilustrirane fizkulturne novine“. Tjednik je nakon 18 izdanih brojeva promijenio naziv u „Narodni sport“ i bio objavljivan prvo dva puta, a ubrzo i tri puta tjedno. Velike promjene dogodile su se 1962. godine, kad je novina postala sastavnim dijelom kuće „Vjesnik“ i promijenila naziv u „Sportske novosti“. Riječ je o najtiražnijem i najdugovječnijem hrvatskom sportskom listu, a koji je nakon promjene imena počeo izlaziti pet puta tjedno. Pet godina kasnije (1967.) „Sportske novosti“ su objavljivane svakog dana osim nedjelje, a što je promijenjeno tridesetak godina kasnije (Jajčević, 1987: 36).

„Radio Zagreb osnovan je 1926. godine, a već 1927. radijski je prenošena nogometna utakmica između Građanskoga i HAŠK-a. Reporter je bio Vilim Brkić, poslovni tajnik Zagrebačkoga nogometnog podsaveza.“ (Draženović, 2009: 11). Brkić je zapravo samo dao najavu te utakmice, utakmice koju je inicirao Zagrebački nogometni savez, dok većina zasluga ipak ide Marijanu Poliću, studentu prava koji je radio prijenos, i to iz otvorene lože što mu je dalo neposrednost i akustičnu podlogu. Nakon tog prvog povijesnog prijenosa, Radio Zagreb dobio je poticaj za daljnje prijenose, naročito od strane provincije (Magdić, 1996: 38).

¹ Hrvatski športski savez, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://nogomet.lzmk.hr/clanak.aspx?id=551>

Kao i kod radija, hrvatsko je televizijsko novinarstvo držalo primat na području Jugoslavije. Eksperimentalni televizijski program tako je krenuo 1956. godine, a iste je godine emitiran i prvi sportski prilog. Autor priloga bio je novinar Mladen Delić (1919-2005), a radilo se o reportaži „Od Atene do Melbournea“. Iste godine Zagrebačka je televizija napravila i prvi televizijski prijenos. Nogometni susret igrale su u Londonu reprezentacije Engleske i Jugoslavije, a radijski ton reportera Mladena Delića „prislonjen“ je uz televizijsku sliku (Draženović, 2009: 11). Ipak, povijesnim se datumom smatra 12. svibnja 1957. godine, kad je iz Maksimira izravno prenošen, prvi put i slikom i tonom, nogometni susret između Jugoslavije i Italije. Komentatorsku poziciju i ovoga je puta preuzeo Mladen Delić.

Doajen hrvatskog, ali i jugoslavenskog, sportskog novinarstva bio je Hrvoje Macanović (1904-1980) koji je početkom 30-ih godina 20. stoljeća, uočio da u Kraljevini Jugoslaviji nema nikakve sportsko-novinarske institucije (po uzoru na svjetsku *Association International de la Presse* - AIPS). Nakon Drugog Svjetskog rata novinari su se počeli organizirati, a 1948. dobili su i svoje prostorije u Gajevoj ulici br. 2 u Zagrebu. Godinu dana poslije (6. travnja 1949.) održana je osnivačka skupština Sekcije sportskih novinara Društva novinara Hrvatske. Prvi predsjednik bio je Miroslav Habunek, glavni urednik „Narodnog sporta“, a potpredsjednikom je postao Hrvoje Macanović (isto).

Prema Draženoviću (2009:17) Hrvatski zbor sportskih novinara nastao je 1991. godine, „iz nužde proizašle iz općeg stanja u Hrvatskoj“. Naime, uslijed raspada Jugoslavije, a posljedično i jugoslavenskih liga, sportskih natjecanja pa i sportaša, pokazalo se neophodnim odvojiti i zbor hrvatskih sportskih novinara. „U podrumu bivše Vjesnikove kuće, 5. rujna 1991., osnovano je Hrvatsko društvo sportskih novinara“ (isto, str. 19). Prvi predsjednik HDSN-a bio je upravo Darko Draženović (do 1995.).

Jedan od najvažnijih koraka koje je Hrvatsko društvo sportskih novinara moralo napraviti bilo je izboriti ulazak u AIPS, a koji se i formalno dogodio na 55. kongresu AIPS-a u Budimpešti, od 28. travnja do 2. svibnja 1992. godine. Dvije godine poslije, 1994., HDSN je na zahtjev Hrvatskog novinarskog društva, promijenio ime u Hrvatski zbor sportskih novinara (HZSN) (isto). Sportski novinari u Republici Hrvatskoj i danas su udruženi pod tom krovnom udrugom, a kojom trenutno predsjeda Jura Ozmec (Hrvatski olimpijski odbor, 2015.).

2.2. SUVREMENO SPORTSKO NOVINARSTVO U HRVATSKOJ

Sportskih novinara sve je više. Pojavom interneta i građanskog novinarstva sve je teže pratiti brojna imena koja se kreću u krugovima sportskog novinarstva. Uz klasične medije kao što su to tisak, radio i televizija, na koje smo već od davnih dana navikli da stoje rame uz rame sportu i sportašima, svaki od tih medija već odavno ima i svoje internetske stranice, a posebnih, specijaliziranih portala sa sportskom tematikom, sve je više.

Sportski novinari kao što su bili prvi sportski komentator Mladen Delić ili prva urednica sportske redakcije Televizije Zagreb Milka Babović, teško da će se ponoviti. Barem kada je riječ o slavi vezanoj uz njihova imena. Rijetko je koji današnji sportski novinar tek nešto više od potpunog „anonimca“. Pa ipak, postoje pojedinci koji se drže slavnima, koji uživaju svojevrsni status zvijezde. Uglavnom je tu riječ o sportskim komentatorima, kao posebnoj vrsti novinara, te o sportskim novinarima koji se pojavljuju na našim malim ekranima u okviru sportskog dijela Dnevnika ili pak emisija u studiju uoči i nakon sportskih susreta.

Nekoć su sportski novinari bili u potpunosti posvećeni sportu i praćenju istoga. Svaki je novinar imao određene sportove koje je pratio i po kojima je bio poznat. Za te je sportove bio specijaliziran i njegov posao bio je pratiti susrete te što se oko tog sporta i njegovih aktera događa. Danas je ta slika puno šira. Rijetko koji novinar ima privilegiju imati „svoj sport“. Osim sporta, mnogo je tu čimbenika na koji današnji sportski novinari moraju obraćati pozornost.

S ovime se ne bi u potpunosti složio predsjednik Hrvatskog olimpijskog odbora Zlatko Mateša koji kaže kako je „sport danas globalno događanje, toliko je puno disciplina i natjecatelja da je to nemoguće pratiti bez specijaliziranja za određene grupe sportova.“ (N.M., tportal.hr, 2010.)

Živimo u doba kada se svjetla reflektora sa samih sportskih događaja usmjeravaju i na neke vanjske faktore. Pa tako sportski novinar danas mora pratiti i afere oko korupcije, dopinga, privatnog života sportaša, navijačkih izgređa, a u posljednje vrijeme i terorističkih prijetnji. Kompleksnosti novinarskog posla puno ne pomažu ni sami sportaši, čiji se status tijekom desetljeća također promijenio. Od „običnih“ sportaša s vremenom su postali zvijezde.

Poznate osobe u čije živote javnost želi imati uvid. Pokretači su modnih trendova, a nerijetko i vlasnici vlastitih brandova... Sam sport postao je veliki biznis oko kojega se danas vrte ogromne količine novca.

Malo je novinara stare garde ostalo aktivno u sportskom novinarstvu. Možemo govoriti tek o nekolicini. Ovdje svakako valja spomenuti jednog od najdugovječnijih sportskih komentatora Miću Dušanovića. Iako se prošle godine, nakon čak 42 godine rada na HRT-u, odlučio umiroviti, početkom ove godine vratio se u komentatorske vode. Ovoga puta, prijenose radi za televizijsku kuću Eurosport. Kada pričamo o Mići Dušanoviću, pričamo o sportskom novinaru/komentatoru koji je za svoje karijere napravio oko 5000 izravnih prijenosa te sudjelovao na 15 Olimpijskih igara. (Lokas, 2016.)

Još jedno ime valja spomenuti. Riječ je o sportskom novinaru koji će mnogima biti prva asocijacija na riječ „komentator“. Drago Ćosić također je jedna od perjanica Hrvatske radiotelevizije. Ovaj sportski novinar najprepoznatljiviji je upravo po svom živopisnom i energičnom komentiranju, napose nogometnih i rukometnih utakmica. Ćosić u hrvatskom narodu uživa toliku popularnost da će sportski fanovi, nerijetko, bez propitkivanja prihvatiti svaki njegov komentar ili opasku. O njegovoj popularnosti u domaćim krugovima možda najbolje govori činjenica kako postoji i njegov Facebook fan page.

Moglo bi se reći kako, unatoč sve većem broju medijskih kuća, ali i sportskih novinara, najveću pozornost ipak uživaju novinari HRT-a. Što i ne čudi, uzmemo li u obzir kako ćemo većinu sportskih sadržaja (izravnih prijenosa, emisija) pronaći upravo na njegovom drugom programu. Danas je tu još i online platforma HRTi na kojoj sportski fanovi mogu pronaći i one sadržaje koji nisu na tv ekranima.

Što se ostalih televizijskih kuća tiče, sportskim sadržajima može konkurirati i RTL koji posljednjih nekoliko godina otkupljuje prava za europska i svjetska prvenstva u jednom od najpopularnijih sportova u Hrvata, rukometu. Nova TV drži se uglavnom borilačkih sportova, dok Sportska televizija od čijih se sadržaja puno očekivalo, nije opravdala dano povjerenje. Na njenom programu tako možemo pronaći marginalizirane sportove kao što su judo ili biciklizam, no rijetko u prijenosu uživo, što joj se možda i najviše zamjera.

Hrvatski radio i dalje opravdava povjerenje svojih slušatelja radeći već dugi niz godina dobro uhodan program. Na drugome programu tako se mogu čuti prijenosi svih važnih utakmica, dok je vikend rezerviran za specijalizirane sportske emisije. Sportske novosti još uvijek su jedini specijalizirani sportski dnevni list u Hrvata, a svoje su djelovanje 2008. godine proširili i na internetsku platformu.

Današnjim sportskim novinarima zamjera se brzopletost, neprovjeravanje informacija, površnost i nepovezivanje sa svojom publikom. Druga su vremena, pa sukladno tomu, drugačije su i potrebe koje javnost okupljena oko sporta ima.

Stanje možda najbolje opisuje komentar Zlatka Mateše: „Teško da će se ponoviti enciklopedist poput Žarka Susića, no to ne znači da je sportsko novinarstvo u Hrvatskoj loše, dapače! Ono je na vrlo visokom nivou, promiču se pozitivne vrijednosti, a osuđuju negativne, sportovi se prate profesionalno. Usudio bih se stoga reći da je sportsko novinarstvo danas perjanica novinarske struke u Hrvatskoj.“ (N.M., tportal.hr, 2010.)

3. ŽENE U NOVINARSTVU

„Rađamo se uglavnom u muškom ili ženskom spolu, a zatim nas kroz život uče kako se ponašati u ulozi žene ili muškarca, odnosno što društvo drži da priliči kojem rodu. Spolne karakteristike nadograđuju se nizom pravila i kodova te se tako konstruiraju rodne uloge.“ (Knežević/Car, 2011: 78). Problem našeg za sada još uvijek patrijarhalnog i tradicionalnog društva jesu stereotipi s kojima se svakodnevno susrećemo. Muškarci i žene imaju različite setove očekivanja od strane njihove kulture. (Volčić, 2008: 6, prema James i Drakich, 1993: 286). Tako je mnogima i danas nezamislivo ženu vidjeti kao emancipiranu jedinku koja gradi svoju karijeru u nekoj od, po mišljenju društva, muških profesija.

Iako su žene svoj proboj u novinarstvo doživjele prije sto i više godina, mnogi još uvijek ovo zanimanje etiketiraju kao muško. S razlogom broj žena u novinarstvu raste, počevši od činjenice kako većina žena posjeduje određene vještine ili karakterne osobine koje su muškarcima ipak najčešće strane. Naspram muških karakteristika od kojih su u novinarstvu najvidljivije i najzastupljenije racionalnost, kompetitivnost, agresivnost i individualizam, žene se ističu empatijom, stvaranjem konsenzusa, svojim sposobnostima za suočavanjem s ljudima te sposobnosti za timski rad. Sve su to karakteristike koje bi ženama trebale biti prednost u jednoj komunikacijskoj profesiji kao što je to novinarstvo. (Volčić, 2008: 9, prema Frohlich, 2004: 67)

Uzmemo li u obzir da se novinarstvo smatra jednom od najstarijih profesija, što nam govori podatak da je prva žena koja je bila urednica tiskanog medija bila Ann Franklin i to 1762. godine (Janković, 2014.). Iako su njezina dužnost, ali i sam posao, bili daleko od onoga što mi danas podrazumijevamo pod pojmovima novinarstvo ili uredništvo, Franklin je svojom ulogom mnogima otvorila put u ovu branšu. Više od 250 godina kasnije stanje nije onakvo kakvim su ga očekivali ona i njezini suvremenici. U gotovo cijelom dvadesetom stoljeću bilo je gotovo nemoguće vidjeti ženu kako obnaša funkciju urednice u nekom važnijem mediju.

Na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće, točnije od 1891. godine, Rachel Beer postala je upravo to. Bila je na čelu Observera, kao jednog od tada najvažnijih listova u Velikoj Britaniji. (Franks, 2013: 2 prema Coren i Negev, 2011) U prilog tomu kako su žene dugi niz godina (usudim se reći i stoljeća) bile u podređenom položaju govori i činjenica kako je Jill

Ellen Abramson bila prva žena koja je obnašala funkciju glavne urednice nekog prestižnog glasila, u ovom slučaju New York Timesa. (Janković, 2014.) Iako je riječ o jednoj tako liberalnoj i naprednoj zemlji kao što su Sjedinjene Američke Države te o jednom od najpoznatijih listova na svijetu, u 160 godina dugoj povijesti na čelo lista prvi put je zasjela žena u razdoblju od 2011. do 2014. godine (Wikipedia, 2017.)

U najranijim danima masovnih medija, tek se nekoliko žena uspijelo probiti u ovu, tada iznimno mušku profesiju. Jedna od najpoznatijih bila je Nellie Bly (pravim imenom Elizabeth Cochran Seaman) u Sjedinjenim Američkim Državama (Franks, 2013: 1 prema Fahs, 2011). Također, u engleskom govornom području, ali ovoga puta u Ujedinjenom Kraljevstvu važnu ulogu u ženskom probitku u novinarstvo imale su Frances Power Cobbe i Alice Meynell, koje su aktivno djelovale na prijelazu u 20. stoljeće (Franks, 2013: 1 prema Grey, 2012). Od upečatljivijih uloga valja spomenuti i prusku novinarku Huldu Friedrichs te Šveđanke Wendelu Hebbe i Ester Blendu Nordstrom (Franks, 2013: 1).

Na njima, ali i na njihovim nasljednicama još mnogo godina nakon njih bio je težak zadatak. Žene se uglavnom smatralo zamjenicama muškaraca te im se zadavalo uglavnom „nevažne“, sporedne teme i zadatke. Smatralo se kako za njih priliči da se bave isključivo ženskim temama kao što su obitelj i majčinstvo, moda, kućanstvo, vrt... Puno je godina prošlo dok se ženama nije dala prilika da stoje „rame uz rame“ sa svojim muškim kolegama u pisanju i izvještavanju o političkoj sceni ili gospodarskim pitanjima.

Kakvo je bilo stanje u 20. stoljeću možda najbolje opisuje restrikcija jedne od najpoznatijih radio-televizijskih kuća na svijetu, BBC-a. Kako ih se ne bi prozivalo za spolnu diskriminaciju, odlučili su više zapošljavati žene, ali uveli su i posebnu restrikciju (1932.). Restrikcija se zvala „Marriage Bar“, a bila je iznimno proširena među tadašnjim poslodavcima. Prema njenim odrednicama, žena koja je bila zaposlena na BBC-u, nakon što bi se udala, morala bi podnijeti ostavku. (Franks, 2013: 2 prema Murphy, 2011) Za žene se očekivalo da teže braku i majčinstvu, a ne stvaranju karijere. Smatralo se, a smatra se i dan danas kako to nije posao za ženu koja želi imati obitelj i skrbiti se o njoj, pogotovo odgajati djecu. To je posao bez radnog vremena, na kojemu uvijek moraš biti dostupan i spreman otići bilo gdje u bilo kojem trenutku. Ne mogu ga raditi osobe koje imaju vlastiti „teret“.

Najveći prodor žena u novinarstvu dogodio se za vrijeme Drugog svjetskog rata. Razlog tomu? Muškarci su masovno bili regrutirani i odlazili na frontu te su se njihova mjesta oslobađala. Zamijeniti ih nisu mogli drugi muškarci, jer istih nije bilo, pa je taj „teret“ spao na žene. Naravno, ne bilo koje. Većinom je bilo riječ o suprugama ili kćerima vlasnika novina. (Janković, 2014.) No malo po malo, kako je rat odmicao, i druge su žene dobile priliku okušati se u novinarstvu.

Prema podacima s početka 20.stoljeća, točnije iz 1901. godine, procjenjuje se da je žena u novinarstvu bilo tek 9%. Do 1931. godine ta je brojka porasla do 17%, da bi nakon Drugog svjetskog rata, unatoč tome što su žene ostvarile veliki proboj u svijet novinarstva, restrikcije kao što su „Marriage Bar“, kao i same predrasude, dovele do toga da je žena bilo tek 20% od ukupnog broja novinara. (Franks, 2013: 2) Globalni projekt monitoringa medija (GMMP) procjenjuje kako danas diljem svijeta žene čine tek 37 posto svih novinara, a udio je jednak onom od prije deset godina. (Tarabochia, 2015.)

Kako to kaže srpska novinarka Milica Janković, „Žene su osvojile novinarstvo tek onda kada je ono prestalo da bude moćna i ugledna profesija“. (2014.) A danas novinarstvo to i jest. Sarah Macharia iz GMMP-a današnju situaciju uspoređuje s onom od prije dvadeset godina, aludirajući kako „rezultati istraživanja ukazuju da seksizam opstaje desetljećima, ne poznaje granice i prilagođava se svim vrstama medija“ (Tarabochia, 2015.).

Kako to da na televiziji češće vidimo muška lica, na radiju češće čujemo muške glasove, a u tisku češće čitamo muške rukopise, ako se na studij Novinarstva pri Fakultetu političkih znanosti upisuje znatno veći broj studentica nego studenata? No, nije sve tako crno. „U proizvodnji medijskog sadržaja imamo gotovo ravnopravan broj žena i muškaraca, nešto više žena na radiju nego što ih je u novinama i na televiziji.“ (Sarnavka/ Hina, 2015.)

3.1. ŽENE U SPORTSKOM NOVINARSTVU

Jedna od prvih novinarki koja se spominje kao važna karika za sportsko novinarstvo, odnosno za položaj žena u sportskom novinarstvu jest Mary Garber koja je u svijet

novinarstva ušla za vrijeme velike potražnje za novinarima u Drugom svjetskom ratu. U sportsko novinarstvo, koje je objedinjavalo njezine dvije ljubavi, sport i novinarstvo, prešla je 1946. godine i ondje je ostala do kraja svoje profesionalne karijere. U to je doba bila jedna od tek nekoliko žena u sportskom novinarstvu u Americi.

Za svoje gotovo sedamdeset godina duge karijere primila je više od 40 novinarskih nagrada, a pratila je i popularne sportove među kojima je najzapaženija bila košarka. Garber je postala i prva žena koja je ušla u Kuću slavnih udruge američkih košarkaških novinara (U.S. Basketball Writers Association Hall of Fame) 2002. godine. (Wikipedia, 2017.)

Jedan od primjera „ženske borbe“ za ravnopravnost u struci svakako je sportska novinarka CBS-a Anne Doyle koja je 1979. godine pokrenula veliku lavinu. Naime, Doyle je zatražila da se pridruži svojim kolegama u svlačionici. Unatoč prvotnom protivljenju, „postala je prva sportska novinarka kojoj je omogućeno izvještavanje i prenošenje vijesti iz svlačionice sportaša.“ (Vasilj, 2014: 23). Doyle je u analima američkog sportskog novinarstva, a napose probitku žena u isto, ostala upamćena kao reporterka koja je pratila sve važnije sportove i lige.

Anna Doyle tako se može pohvaliti kako je jedna od rijetkih novinara, a da ne govorim novinarki, koja je pokrivala NFL (američki nogomet), NBA (košarka), NHL (hokej), MLB (bejzbol), NASCAR (automobilističke utrke), formulu 1 te Super Bowl. (Wikipedia, 2017.) Sve od reda sportove, odnosno natjecanja važna prosječnom Amerikancu.

Nakon nje, do današnjih dana, i ostale su sportske novinarke slijedile njen primjer, no ne može se reći kako su mnoge u tome uspjele bez bilo kakvih problema ili neugodnosti. Unatoč velikoj važnosti, manje je poznat pothvat američke novinarke Anite Martini, za koju se također smatra kako je prva žena kojoj je omogućen ulazak u svlačionicu sportaša. Zbilo se to 1974. godine nakon bejzbolske utakmice između Los Angeles Dodgersa i Houston Astrosa. Martini je ipak poznatija kao prva žena koja je pratila bejzbolsku All-Star utakmicu 1973. godine, no neosporava joj se ni važna uloga u borbi za ravnopravnost žena u sportskom novinarstvu. (Wikipedia, 2017.)

Iako su glavna mjesta u svijetu sportskoga novinarstva uglavnom rezervirana za muškarce, veliku ulogu u probitku žena u taj „muški“ svijet imaju novi mediji, portali i blogovi. Sve je više žena koje umorne od čekanja na svoje mjesto pod suncem, stvari

preuzimaju u svoje ruke. Otvaraju raznorazne blogove, a sve zanimljivije postaje i pisanje o „muškim“ temama, kao što je to, prema mnogima, i sport, iz feminističke perspektive.

Što se pak klasičnih medija tiče, promjene u ulogama žena i muškaraca u sportskom novinarstvu počele su se događati tek nedavno. „Žene su još uvijek manjina u sportskom novinarstvu, a kao komentatori na televiziji pojavljuju se rijetko, uglavnom kao sukomentatorice ženskih natjecanja.“ (Tončić, 2012.)

Iako su komentatorske pozicije uglavnom predviđene za muškarce, posebno kada su u pitanju popularni sportovi, veliki pothvat 2014. godine ostvarila je američka novinarka Meredith Vieira. Naime, Vieira je ušla u povijest komentiravši Zimske olimpijske igre u Sochiju za televizijsku kuću NBC (Wikipedia, 2017.) te je postala prva žena koja je samostalno komentirala sport u udarnom terminu. (Čuturić/ Čilić, 2014)

Samo dvije godine ranije, točnije 2012., još je veći pothvat ostvarila Molly Solomon, koja je postala „prva žena na funkciji izvršnog producenta nacionalnog sportskog programa“. (Čuturić/ Čilić, 2014) Riječ je o medijskoj grupaciji NBC Sports, a Solomon se trenutno nalazi na čelu kanala specijaliziranog za golf (Golf Channel). Solomon je inače bila dugogodišnja producentica na NBC-u, gdje je kroz 22 godine radila na projektima Olimpijskih igara, (NBC Sports Group, 2017.) a dobitnica je i čak deset sportskih Emmyja od ukupno 22 nominacije za iste. (Wikipedia, 2017.)

Žalosno je u cijeloj priči kako se svi primjeri odnose na Sjedinjene Američke Države, a naša je realnost ipak nešto dalje od one zapadnih zemalja.

3.2. ŽENE U SPORTSKOM NOVINARSTVU U HRVATSKOJ

Što se pak žena u sportskom novinarstvu na području Lijepe naše tiče, apsolutna doajenka istoga jest Milka Babović (1928). Za gospođu Babović možemo bez zadržke reći kako je prva žena na ovim prostorima koja je bila sportska novinarka u pravome smislu te riječi. Rame uz rame muškim kolegama. Malo koju ženu u toj branši cijeni se kao Milku. Bila

je prva urednica sportskog programa Zagrebačke televizije te učiteljica mnogih generacija najboljih sportskih novinara (Šutalo, 1995) kao što su sada već doajeni Drago Ćosić i Mićo Dušanović. Oni malo stariji, koji su živjeli za vrijeme Jugoslavije, sjećaju se njenog živopisnog komentiranja klizanja, atletike i gimnastike. Uz Mladena Delića, bila je kamen temeljac sportske redakcije današnje nacionalne televizije.

Iako je u sportsko novinarstvo dospjela sasvim slučajno, Milka Babović ondje se zadržala punih trideset godina. Milka kaže kako su „ovaj grad i ova sredina u ono vrijeme bili na takvom civilizacijskom stupnju da su mogli prihvatiti ženu u sportskoj redakciji na televiziji.“ (Šutalo, 1995) No je li to i danas tako? Možemo li zamisliti ženu na tako „muževnoj“ funkciji kao što je predsjedanje jednom redakcijom poput sportske? Raritet u domaćim medijima, napose onim sportskim, jest žena na glavnoj odgovornoj funkciji, funkciji urednice. Jedne od rijetkih, ako ne i jedine u Hrvatskoj koje obnašaju takvu dužnost jesu Ana-Marija Vuković, urednica Sporta na Novoj TV te Dea Redžić, urednica Sporta na portalu Index.hr.

Krećemo li se prema naprijed ili nazadujemo po tom pitanju? Još uvijek teško da možemo zamisliti ženu koja bi sjedila na čelu sportske redakcije nacionalne televizije ili nekog utjecajnog medija. Iako je neravnopravnost u praćenju i komentiranju sportova danas i više nego jasna, u samim počecima televizije uloge su dodijeljivane sasvim slučajno. Zašto se recimo Milka Babović novinarski specijalizirala upravo u živopisnom komentiranju klizanja? U to vrijeme, još eksperimentalnog emitiranja programa, preuzimala se crno-bijela slika, a Milku je dopalo raditi upravo na klizanju. Budući da se u klizanju daju dvije ocjene: ona za tehničku vrijednost, kao i ona za umjetnički dojam u koju spada i ljepota haljine i ostale estetske komponente, sasvim je jasno zašto je gospođa Babović imala potrebu toliko živopisno komentirati. (Šutalo, 1995)

Odgovor na problematično pitanje zašto danas gotovo da i nema sportskih novinarki na televiziji, nalazi u tomu što „žena ima svoju biološku ulogu i teško može pratiti tempo koji nalaže sportsko novinarstvo“. (Babović u Šutalo, 1995) Usporedimo li koliko je sportskih novinarki u dnevnim, tjednim ili mjesečnim novinama te na radiju naspram televizije, možemo zaključiti kako ih na televiziji zapravo i ima. Činjenica jest manje nego što je to za svoga profesionalnog djelovanja očekivala Milka Babović gledajući prema budućnosti ove profesije.

Još jedno veliko ime sportskog novinarstva u Hrvatskoj valja spomenuti – Romana Eibl. Do prije nekoliko godina Romana je bila jedna od rijetkih žena koja se mogla pohvaliti kako stoji uz bok muškim kolegama, sportskim novinarima. Krasili su ju britak i lepršav novinarski jezik, hrabrost te dosljednost. Bila je dugogodišnja novinarka i urednica u dnevnim novinama - Vjesniku, 24sata i Jutarnjem listu. (HZSN, 2013.). Godine 2013., proglašena je novinarom godine prema izboru Hrvatskog zbora sportskih novinara.

Romana danas više nije dijelom neke novinarske redakcije, a svoje tekstove i dalje objavljuje na raznim internetskim platformama. Šira ju je javnost upoznala tek 2013. kad je dobila otkaz u EPH, točnije u Jutarnjem listu, a razlog tomu bili su njezini tekstovi o Zdravku Mamiću. Bez imalo ustručavanja i dlake na jeziku, Romana Eibl suprotstavila se jednom od najmoćnijih ljudi hrvatskog sporta.

Posebna se slava i popularnost pripisuje sportskim novinarima komentatorima. U hrvatskom su narodu tako najpopularniji Drago Ćosić i Mićo Dušanović. Nekoć su tu još bili i Mladen Delić, Boris Mutić te Edo Pezzi, dok je dugi niz godina jedini ženski komentator bila Milka Babović. Za „komentatorsku slavu“ kaže kako je preuveličana. „Jedino stoga što sam tada bila jedina komentatorica, što ne znači da neka druga ne bi to bolje uradila.“ (Šutalo, 1995)

Dugi niz godina nakon Milkinog odlaska s malih ekrana, niti jedna žena nije došla niti blizu komentatorske kabine. Sportske su se novinarke izmjenjivale u televizijskim redakcijama, no niti jedna nije imala hrabrosti, ili joj nije ukazano povjerenje da komentira neki sportski događaj.

Situacija se polako mijenja, pa tako sve češće (iako ne svakodnevno) sportske novinarke prate i prenose velika sportska događanja, no „veliki“ sportovi još uvijek imaju muški primat. Veliki pomak na tom području ostvarila je Hrvatska radio-televizija unazad posljednjih deset godina kada je u svoj program posvećen nogometu uključila novinarku Milu Horvat koja je nerijetko svojim znanjem i zapažanjima odskakala od svojih muških kolega. Iako je i struka, ali i javnost u početku bila skeptična, Milu se doživljavalo samo kao lijepo lice, svojim radom i vidljivim napretkom tijekom godina, zaradila je povjerenje Hrvata.

„Postavlja se pitanje zašto onda Mila Horvat ne prenosi utakmice? Odgovor je jasan, iako ga s HRT-a nikad ne bi dobili. Zato jer je Mila Horvat – žena. Možda i nije toliko problem u samom HRT-u i činjenici da žena nikad u povijesti Hrvatske nije prenosila nogomet, već njihovu strahu kako će javnost reagirati, ako, primjerice Mila Horvat, kao žena, prenosi nogometnu utakmicu umjesto alfa mušjaka Drage Ćosića. Za prosječnog Hrvata, to bi bilo nezamislivo.“ (Marušić, 2014). Nastavit ćemo se i dalje pitati, do pojave neke nove „Mile Horvat“, do pojave novinarke koja će dobiti toliku podršku javnosti.

Iako kod ekipnih sportova muškarci i dalje drže apsolutni monopol, sportske novinarke sve češće u izravnim TV prijenosima komentiraju individualne sportove. (Vasilj, 2014: 23) To posebno dolazi do izražaja za vrijeme velikih natjecanja kao što su Olimpijske igre, koje objedinjuju velik broj sportova, pa je gotovo nemoguće isključiti sportske novinarke iz cijelog tog sportskog „ludila“. Na prošlim Olimpijskim igrama, 2016. godine u Rio de Janeiru, imali smo priliku takve primjere vidjeti i u „svom dvorištu“. Sjetimo se kako je individualne sportove kao što je taekwondo za HRT komentirala novinarka Lana Banely, dok je jedrenje bilo u nadležnosti Zrinke Grancarić.

Dovoljno o brojnosti sportskih novinarki u Republici Hrvatskoj govori i činjenica kako ih je na popisu Zbora sportskih novinara tek 14 od ukupno 164 člana. Dodajmo tomu kako od njih 14 velika većina više nije aktivna u novinarstvu, uzmemo li u obzir da se među njima nalazi i Milka Babović,... Zahvaljujući novim medijima, internetu, raznoraznim platformama, otvara se sve više mogućnosti za mlade profesionalke. Samo je pitanje vremena kada će se percepcija i stanje po pitanju sportskih novinarki promijeniti. Utjecaj novih medija zbilja je velik, a veliku ulogu u cijeloj toj novoj revoluciji igraju i vlastiti sportski blogovi. (Vasilj, 2014: 23).

4. ISTRAŽIVANJE: ŽENE U SPORTSKOM NOVINARSTVU

Glavni cilj istraživanja bio je dobiti uvid u percepciju struke od strane sportskih novinarki koje se tim poslom bave i koje su same svakodnevno suočene s raznim problemima i situacijama. Je li se ženama teže afirmirati u poslu nego njihovim muškim kolegama, suočavaju li se s predrasudama (i kakvim) te mogu li podjednako uspješno voditi profesionalni i obiteljski život, samo su neka od pitanja na koja sam htjela dobiti odgovore u svome istraživanju.

Za potrebe istraživanja postavljene su tri hipoteze:

Hipoteza 1: Ženama je teže uspjeti u sportskom novinarstvu nego muškarcima.

Hipoteza 2: Sportske novinarke često su suočene s nepovjerenjem u svoju stručnost.

Hipoteza 3: Sportske novinarke smatraju svoju vanjštinu nebitnom za posao kojim se bave.

U istraživanju je korišten anketni upitnik od 20 pitanja, otvorenog i zatvorenog tipa (Prilog 1). Upitnik je podijeljen na tri veće sadržajne cjeline i to na sociodemografske podatke, na pitanja u svezi s ponašanjem novinarki u određenim situacijama te pitanja vezana uz njihova razmišljanja o struci i svakodnevnim situacijama kojima se susreću.

Uzorak je prilikom nacрта istraživanja zamišljen kao namjeran i reprezentativan. Obuhvatio bi sve sportske novinarke, bez obzira na vrstu medija za kojeg rade. Podatke sam namjeravala dobiti od Hrvatskog zbora sportskih novinara (HZSN), ali se pokazalo da je od njegovih 166 članova, svega 14 novinarki. Također, budući da HZSN nema posebne kriterije za članstvo, među tih 14 članica našle su se i umirovljenice, ali i novinarke koje baš i nemaju neke osobite veze sa sportom te djelatnice ureda za odnose s javnošću, pa i fotografkinje. Ipak, nekoliko je članica odgovaralo željenim kriterijima, ali sam svoje istraživanje morala proširiti i s „nečlanicama“ odnosno aktivnim sportskim novinarkama, bez obzira na vrstu medija za kojeg rade.

Iako sam bila uvjerena da će pronalaženje kontakata novinarki, osobito u današnje informatizacijsko doba, biti najmanji problem, pokazalo se upravo obrnuto. Hrvatski zbor sportskih novinara (kao jedino udruženje takve vrste u republici Hrvatskoj) nije bilo od osobite pomoći. Odbili su mi dati adrese elektroničke pošte svojih članica sportskih novinarki s obrazloženjem da je to zadiranje u njihovu privatnost. Naposljetku sam sama krenula u potragu za kontaktima.

Sustavno sam pretraživala sportske redakcije svih medija. Neke sam adrese elektroničke pošte pronašla sama, neke su mi ustupili urednici redakcija i drugi novinari, pa čak i kolege s fakulteta koji rade u nekom od medija. „Adresar“ sam popunila zahvaljujući i podacima s Facebooka.

Nastojala sam da svi mediji budu podjednako zastupljeni, no to se pokazalo neizvedivim. Naime, većina sportskih novinarki radi na nekoj od televizija odnosno na drugim medijima ih je znatno manje.

Prvo slanje anketnih upitnika odvijalo se tijekom travnja 2016. godine. Odmah se pokazalo da zadatak neće biti nimalo lagan. Naime, reakcije su bile dvojake. Veći broj novinarki bio je izrazito susretljiv i obećao je pomoći odnosno ispuniti anketu. Međutim, dio odabranih novinarki bio je gotovo uvrijeđen temom istraživanja i nekim pitanjima iz upitnika. Tako sam u prvom krugu dobila tek 12 popunjenih upitnika. Tijekom sljedećih mjeseci upitnik je poslan još dva puta, a dio ispitanica je i osobno kontaktiran sa zamolbom za sudjelovanjem. Sredinom travnja 2017. godine, imala sam 23 popunjena upitnika.

5. PRIKAZ REZULTATA

U istraživanju su sudjelovale 23 ispitanice (n=23). Najmlađa ispitanica rođena je 1994., dok je najstarija rođena 1966. godine. Sukladno njihovim godinama variraju i godine radnog iskustva, pa tako najiskusnija ispitanica ima 32 godine radnog iskustva dok dvije najmlađe novinarke imaju svega godinu i pol radnog iskustva u sportskom novinarstvu. Neke ispitanice, a osobito one s dvadeset i više godina iskustva u ovom poslu, naglasile su kako podaci o radnom stažu nisu u cijelosti precizni budući da su još nekoliko godina radile honorarno ili u nekom drugom mediju.

Glede trenutnog zaposlenja, osam ih radi na televiziji, tri na radiju, dok je jedna od novinarki pod medij rada upisala i radio i televiziju. Pet ispitanica zaposleno je u tisku, a također pet ih radi na webu. Jedna od sportskih novinarki kazala je kako trenutno radi i na televiziji i na webu.

Četiri ispitanice imaju srednju stručnu spremu, a četiri su prvostupnice (novinarstva). Najviše, 15 ispitanica, imaju visoke stručne spreme, a neke od njih naglasile su kako su magistricе struke novinarstva.

Odgovor na pitanje o vrsti posla kojeg rade varirao je u preciznosti i opširnosti. Nažalost, većina ih je bila poprilično oskudna i glasila je tek „posao novinara“. U opširnijim odgovorima navedeni su „poslovi urednice, reporterke, izvjestiteljice i slično“. Neke od njih donosim u cijelosti.

- „Pisanje članaka za web, uređivanje naslovnice, objave na društvenim mrežama“
- „Urednica i voditeljica sporta u Dnevniku“
- „Odlasci na utakmice domaće i inozemne, pisanje izvještaja, priča, vijesti i sl. Pisanje i dogovaranje intervjua i snimanja (fotografiranja)“
- „Reporterka, urednica, prezenterica“
- „Novinarski posao na terenskim snimanjima, izrada priloga za središnji dnevnik HRT-a, cjelovita izrada manjih informativnih emisija (podnevni Dnevnik, Dnevnik 3, Vijesti u 17, Studio 4), sinkronizacija sportskih magazina (Magazin Lige prvaka, Magazin Europske lige, Magazin Svjetskog nogometnog prvenstva), rad na posebnim

projektima (Olimpijske igre, Paraolimpijske igre, Davis Cup, Europske sveučilišne igre)“

- „Urednik rubrike. U Sportskim novostima su tri – nogomet, međunarodni nogomet i desk (svi sportovi osim nogometa) i ja sam urednik deska.“
- „Izveštavanje, uređivanje, osmišljavanje i uređivanje sportskog priloga za mlade sportaše“
- „Rad na terenu – izveštavanje, prijenosi, reportaže. U redakciji – uređivanje i vođenje sportskih vijesti i specijaliziranih emisija.“
- „Vijesti, izveštaji, reportaže, javljanja uživo, vođenje i uređivanje emisija, komentiranje“

Sljedeće pitanje propitalo je odluku ispitanica za bavljenje sportskim novinarstvom. Naime, zanimalo me da li je ta vrsta novinarstva bila njihov prvi izbor ili ne. Većina ispitanica (18) odgovorilo je potvrdno (78,3%), dok se svega njih pet (21,7%) izjasnilo za „ne“.

Bio je to dobar uvod u sljedeće pitanje kojim se nastojalo saznati zbog čega vole sport. Bilo je riječ o zatvorenom tipu pitanja koje je nudilo četiri moguća odgovora i to: (a) Pun je uzbuđenja i neočekivanih obrata, (b) Nema politike, (c) Nalazim ga vrlo uzbuđljivim i (d) Jednostavno ga volim još od djetinjstva. Prikaz rezultata donosi Tablica 1.

Tablica 1: Razlozi ljubavi prema sportu

Pun je uzbuđenja i neočekivanih obrata	7 (30,4%)
Nema politike	0 (0,00%)
Nalazim ga vrlo uzbuđljivim	1 (4,3%)
Jednostavno ga volim još od djetinjstva	15 (65,2%)

(n=23)

Najviše ispitanica (15) voli sport još od djetinjstva, dok je njih sedam kazalo kako ga vole jer je pun uzbuđenja i neočekivanih obrata. Jedna je novinarka odgovorila kako ga voli jer je izrazito uzbuđljiv, a niti jedna nije izabrala odgovor „Nema politike“.

Sljedilo je pitanje o sportskim uzorima. Ponuđeni su odgovori „Da“ s opcijom upisa uzora odnosno „Ne, nemam nikog posebnog“. Većina ispitanica (15) odgovorila je kako

nemaju nikakav poseban uzor u sportskom novinarstvu, dok ih je osam odgovorilo potvrdno. Tri su istaknule poznatu (umirovljenu) sportsku novinarsku Milku Babović, dok su među preostalim odgovorima istaknuti Ivanka Ožbolt (dugogodišnja novinarka Sportskih novosti, umirovljena od 2010. godine), Neven Bertičević (dugogodišnji novinar Sportskih novosti), Igor Flak (urednik Sporta u Večernjem listu), Srđan Hebar (novinar Večernjeg lista), Boris Mutić (dugogodišnji novinar i komentator HRT-a, 1939.-2009.) i pokojni Žarko Susić (1915.-2010.).

Kako su se zaposlile u svojim današnjim redakcijama? Razlog postavljanju ovakvoga pitanja prije svega bio je pokušaj da se s novinarstva kao profesije skine predrasuda kako sve ide preko veza i poznanstava. Pitanje je bilo zatvorenog tipa i nudilo je četiri moguća odgovora. To su: (a) Preporuka, (b) Javni natječaj, (c) Nakon višemjesečnog volontiranja i (d) Pukom slučajnošću. Rezultate donosi Tablica 2.

Tablica 2: Način zapošljavanja u sportskoj redakciji

Putem preporuke	8 (36,4%)
Javnim natječajem	3 (13,6%)
Nakon višemjesečnog volontiranja	7 (31,8%)
Pukom slučajnošću	4 (18,2%)

(n=23)

U odgovorima je vidna podijeljenost odnosno nema posebno istaknutog grupiranja oko jednog ili dva odgovora. Osam ispitanica zaposlilo se temeljem preporuke, sedam ih se zaposlilo nakon višemjesečnog volontiranja i četiri pukom slučajnošću. Najmanje ispitanica zaposlilo se putem javnog natječaja (3).

Sljedeće pitanje propitivalo je stavove ispitanica o tomu je li posao ispunio njihova mladenačka očekivanja. Naime, sportsko novinarstvo percipira se kao izrazito zanimljivo, dinamično i povezano s brojnim putovanjima. Pitanje je bilo zatvorenog tipa s ponuđenim opcijama „Da“, „Ne“ i „Donekle“. U nastavku su zamoljene i za dodatno objašnjenje odabranog odgovora. Rezultate donosi Tablica 3.

Tablica 3: Ispunjenost mladenačkih očekivanja

Da	10 (43,5%)
Ne	3 (13%)
Donekle	10 (43,5%)

(n=23)

Podjednak broj ispitanica smatra da je posao sportske novinarke u potpunosti (10) ili donekle (10) ispunio njihova mladenačka očekivanja. Svega tri smatraju da njihova mladenačka očekivanja nisu ispunjena.

Objašnjenja (komentari) odgovora bili su poprilično jednolični. Naime, ispitanice su najčešće komentirale kako je riječ o radu „u redakciji u kojoj su oduvijek željele raditi“ ili „ranije su se bavile sportom pa je to bio logičan slijed događaja“. Ipak, bilo je i kreativnih, pa i opširnijih odgovora. Među onima kojima je sportsko novinarstvo ispunilo mladenačka očekivanja, izdvojeni su najzanimljiviji odgovori koje donosim u cijelosti.

- „Izvištavala sam s najvećih sportskih događaja (tri puta Zimske olimpijske igre), svjetskih i europskih prvenstava (rukomet, skijanje, veslanje), pratila sam karijeru najveće hrvatske sportašice Janice Kostelić od dječjeg skijanja do najvećih uspjeha, na sličan način sam pratila karijere veslača braće Sinković, Damira Martina, imala priliku raditi intervjue i uspostaviti odnos povjerenja s brojnim velikim našim sportašima (brat i sestra Kostelić, Ivano Balić, veslači...), razgovarala sam s brojnim svjetskim sportskim zvijezdama... Određeni dio karijere sam jako puno putovala. Imala sam priliku učiti od najboljih hrvatskih sportskih novinara u pisanom novinarstvu kao što su Neven Bertičević, Tomislav Židak. Radila sam tzv. „velike stvari“ koje su više „rezervirane“ za muške kolege. Postala sam urednica rubrike što prije mene nije niti jedna žena u SN. To su dobre stvari, loša je što se posljednjih godina puno toga promijenilo u sportskom novinarstvu i po meni, smanjila se kvaliteta.“
- „Imala sam prilike izvištavati s velikih sportskih događaja, putovati u zemlje u koje inače nikada ne bih putovala, kao i upoznati i stvoriti kontakte sa sportašima među kojima ima i onih svjetske klase“

- „U prvom redu jer sam uspjela spojiti ljubav, strast i zadovoljstvo, kontaktirati i razgovarati s mnoštvom zanimljivih, pametnih i mudrih ljudi, svakodnevno nešto novo čuti i naučiti i pritom mi ništa nikada nije bilo ni teško ni dosadno ni nesavladivo.“

Međutim, zanimljivih je odgovora bilo i među onima kojima je sportsko novinarstvo „donekle“ ispunilo mladenačka očekivanja. Neke od njih donosim u cijelosti.

- „Cijeli život se bavim sportom i bila sam profesionalna sportašica pa je logičan izbor bio sportsko novinarstvo. Problem je što su novinari sve više zatočeni u redakciji u stilu copy-paste vijesti, a sve manje idu na teren. Stvar je urednika, a i financijskih sredstava. Uglavnom mislim da se novinarstvo posljednjih godina jako srozalo.“
- „Nekad je to bio najbolji posao na svijetu, ali pretvorio se u nešto drugo, s neobrazovanim i nepismenim novinarima, urednicima koji su sluge uprave, sa sve površnijim shvaćanjem novinarstva i sve manje vremena za prave priče“
- „Na 3. godini faksa bila sam 2 tjedna na praksi u Večernjem listu. Svidjelo mi se, pitala sam mogli li volontirati, rekli su mi da se javim na ljeto. U srpnju sam im poslala mail: Dajte mi nešto da radim... nakon 2 tjedna u gradskoj rubrici dečki su me povukli u sport. Nakon sljedeća 2 tjedna dobila sam svoj prvi honorar... Znači odgovor je: ponudila sam se i pokazala volju, želju za napretkom, radom i učenjem i, kako kažu moji dragi dečki u redakciji, talent. Paralelno sam radila i u tzv. ženskoj redakciji... kokošinjac, tračevi, kajle... Sportska je odmor za dušu i tijelo.“
- „A zašto donekle? Jer volim pisati i volim sport, ali kada ti je pisanje posao onda to postaje „silovanje“. Npr. voliš pizzu, ali ju ne jedeš svaki dan, obožavam čokoladu, ali ju ne jedem svaki dan. volim da mi svaki tekst bude poseban, da dam nešto novo, ali kada mi urednici daju da odigram svih 90 min, odnosno kada radim puno radno vrijeme, onda je vrlo teško stalno štancati nešto novo kao na traci. Nisam mogla ni sanjati da ću moći živjeti od pisanja (posebno jer sam blago disleksična i disgrafična), da ću svoj 23. rođendan slaviti u Dohi na rukometnom SP ili 24. ove godine na EP u Poljskoj sa cijelom rukometnom repkom, da ću se družiti s tako velikim sportašima i ljudima koji me svaki dan iznova motiviraju. I baš zato što je sve skupa tako genijalno nadam se da će to ostati samo honoraran posao. Onako za dušu i da malo podebljam svoj mjesečni proračun“

- „U našim okvirima ima premalo mjesta za neke drugačije, pozitivne priče, o malim sportovima, a ne samo priče koje zadovoljavaju shareove, ali tako je to valjda u komercijalnom svijetu...”

Ispitanice koje su jasno iskazale svoje nezadovoljstvo (odgovori „Ne“), ponudile su raznolika objašnjenja. Zbog zanimljivosti, dva odgovora donosim u cijelosti.

- „Rad na webu ne ostavlja puno prostora kvaliteti i kreativnosti. Premalo je vremena, previše zadataka (barem u mom slučaju koja sama u smjeni moram napisati i objaviti po jedan članak svakih pola sata, smjestiti ga odmah na naslovnicu i objaviti na društvenim mrežama). Također, zanimanje je nesigurno, novinari su potplaćeni, teško je dobiti stalni ugovor...”
- „Sport kao sport je predivan, sportaši (barem velika većina njih) su krasne osobe s kojima je užitak raditi, no kada se u sve to umiješaju ljudi koji sa sportom nemaju veze, već su eto politički instalirani uglavnom na visoka mjesta po odborima, savezima i klubovima kako bi politika i u toj sferi imala kontrolu, onda vas to malo uljulja i na neki način razočara. Kada shvatite da ogroman novac curi sa strane, a istovremeno sportaši nemaju za osnovne potrebe, onda se i tu razočarate, jer želite pomoći. Mogla bih još nabrajati, ali bojim se da bi potrajalo... No sve u svemu u nekom trenutku shvatite da je to naša zbilja kud god se okrenuli, onda jedino preostaje uživati koliko je moguće u poslu i ljudima s kojima radite, a to su velikim dijelom sportaši.”

Koliko su sportske novinarke uopće zadovoljne poslom kojeg rade? Sljedeće pitanje ponudilo je opciju samoocjene zadovoljstva poslom i to u vrijednostima od 1 (uopće nisam zadovoljna) do 5 (jako sam zadovoljna). Rezultate donosi Tablica 4.

Tablice 4: Zadovoljstvo poslom sportske novinarke

1	2	3	4	5
0 (0,00%)	1 (4,3%)	5 (21,7%)	12 (52,2%)	5 (21,7%)

(n=23)

Najviše ispitanica (12) zadovoljno je poslom kojeg rade (ocjena 4, „zadovoljna sam“). Podjednak broj (po tri ispitanica) „jako su zadovoljne“ ili su „osrednje zadovoljne“ svojim poslom. Svega jedna ispitanica „nije zadovoljna“, dok potpuno nezadovoljnih (ocjena 1) uopće nema.

Sljedeće pitanje bilo je opet otvorenog tipa i tražilo je od ispitanica izjašnjavaње o sportovima koje prate. Osam ispitanica odgovorilo je kako prati sve ili gotovo sve sportove, a tri su dale sljedeće odgovore:

1. „Od otkaza u Jutarnjem zapravo više ne pratim sport, nego pratim anomalije u društvu pa tako i sportu za politički tjednik 7dnevno. Inače sam pratila bez iznimke sve sportove, ali najveći izazov i zadovoljstvo bio mi je pisati o nogometu, tj. njegovim protagonistima, te o obitelji Kostelić“
2. „Sve što treba i što se nudi. Najviše rukomet, zatim adrenalinske sportove, atletiku i gimnastiku“
3. „Pa u redakciji nemamo podjelu na sportove, pa odrađujemo svi sve, pa od svih sportova najmanje mi leže borilački, pa ako mogu to rado zaobiđem...“

Preostalih 12 ispitanica dale su precizne odgovore koje donosim u cijelosti. Naime, zbog njihove raznolikosti bilo bi ih teško, pa i nepregledno, grupirati.

1. „Nogomet“
2. „Atletiku, plivanje, skijanje, klizanje, vaterpolo, školski sport. Uglavnom volim i pratim većinu sportova.“
3. „Stolni tenis, tenis, odbojku, streličarstvo, tekvando, rukomet, košarku... uglavnom sve.“
4. „Košarka, nogomet, tenis, rukomet“
5. „Rukomet, rukomet na pijesku, nogomet“
6. „Nogomet, košarka, atletika, rukomet, plivanje, tenis...“
7. „Atletika, odbojka, plivanje, klizanje, sport osoba s invaliditetom najviše, a po potrebi i sve ostale“
8. „Atletika, gimnastika, rukomet, klizanje, odbojka, kajak/ kanu...“
9. „Rukomet, tenis, nogomet“

10. „Skijanje, veslanje, rukomet (ali tu moram staviti ogradu jer moj posao je urednički a ne više novinarski i nastavila sam pisati isključivo zato što se nisam htjela potpuno odreći pisanja)“
11. „Atletiku, plivanje i karate“
12. „Atletika, odbojka, klizanje, plivanje, sport osoba s invaliditetom“

Smatra se da je izravni prijenos nekog sportskog susreta na nekom od velikih natjecanja, izrazito težak i zahtjevan profesionalni zadatak. Takvi zadaci „rezervirani“ su za najbolje sportske izvjestitelje. Stoga je sljedeće pitanje u upitniku tražilo izjašnjavanje da li je ijedna ispitanica imala neko takvo iskustvo. Kao odgovor ponuđena je samo opcija „da“ ili „ne“. Rezultat je bio gotovo podjednak: 11 ispitanica radilo je izravni sportski prijenos nekog velikog sportskog događaja, dok njih 12 dosad nije bilo u takvoj prilici.

Za one ispitanice koje su odgovorile pozitivno, slijedilo je još jedno pitanje koje je propitivalo o kojem se sportu radilo. Rezultate donosim u cijelosti.

1. „Nogomet“
2. „Strelčarstvo i sinkronizirano plivanje na Olimpijskim igrama u Londonu (iz zagrebačkog studija)“
3. „Košarka, nogomet“
4. „Košarka, atletika, plivanje“
5. „Atletika SP i EP, odbojka žene SP i EP, Paraolimpijske igre Peking i London“
6. „Taekwondo“
7. „Umjetničko klizanje“
8. „Jedrenje, košarka, rukomet“
9. „Atletika, odbojka“
10. „Atletika, rukomet, stolni tenis“
11. „Ne znam što točno mislite pod izravan prijenos, ako mislite na tv ili radijski prijenos, to nisam radila, ali sam izvještavala za pisane medije s lica mjesta s najvećih događaja“

Sljedećim pitanjem željela sam saznati što je, po mišljenju ispitanica, najveći problem s kojim se žena (kao sportski izvjestitelj) susreće u svojem radu. Ponuđeno je četiri odgovora i to: (a) Nepovjerenje u stručnost i vještinu, (b) Seksizam svake vrste, (c) Praćenje samo tzv.

malih sportova i (d) Nemam problema koji bi se mogli povezati s tim što sam žena. Peta je opcija bila samostalno upisivanje odgovora. Rezultate donosi Tablica 5.

Tablica 5: Problemi s kojima se susreću sportske novinarke

Nepovjerenje u stručnost i vještinu	9 (40,9%)
Seksizam svake vrste	2 (9,1%)
Praćenje samo tzv. malih sportova	0 (0,00%)
Nemam problema koji bi se mogli povezati s time što sam žena	10 (45,5%)
Upiši sama	1 (4,5%)

(n=22)

Najčešći odgovor (10) bio je onaj kojim se ispitanice ustvrdile kako nemaju problema koji bi se mogli povezati s njihovim spolom. Međutim, devet ih je odabralo odgovor o nepovjerenju u stručnost i vještinu, a dvije su istakle seksizam svake vrste. Jedna ispitanica sama je upisala odgovor, a on je glasio: „i nepovjerenje u vještinu i povremeno seksizam i to što će ženi teže dati praćenje popularnijih sportova“. Jedna ispitanica nije željela, ne znam da li slučajno ili namjerno, odgovoriti na ovo pitanje.

Slijedilo je pitanje kojim se od ispitanica tražilo izjašnjavanje o tomu da li im je upravo to što su žene, ikada pomoglo u radu. Ponuđena su tri odgovora i to: (a) Da, često, (b) Da, znalo se dogoditi, ali nije pravilo i (c) Ne, naprotiv. Često mi je odmoglo. Rezultate donosi Tablica 6.

Tablica 6: Važnost rodne uloge u obavljanju posla

Da, često	2 (9,1%)
Da, znalo se događati, ali nije pravilo	15 (68,2%)
Ne, naprotiv. Često mi je odmoglo	5 (22,7%)

(n=22)

Većina odgovora (15) grupira se oko tvrdnje da je njihov spol (rodna uloga) ponekad znala biti od pomoći, ali to nije i pravilo. Pet ispitanica nalazi da im je upravo njihov spol često odmagao u poslu, dok svega dvije odgovaraju da im je njihov spol često pomagao u izvršavanju određenih profesionalnih zadataka. Ovdje je također manjkao jedan odgovor.

Da li je muškarcima lakše raditi u sportskom novinarstvu? Bilo je to sljedeće pitanje na koje je ispitanicima ponuđeno četiri odgovora i to: (a) Da, definitivno im je lakše, (b) Donekle da. Mislim da im je lakše nego ženama, (c) Možda im je nekad bilo lakše, ali to danas više nije slučaj i (d) Ne, mislim da imamo podjednako šansu za uspjeh. Rezultate donosi Tablica 7.

Tablica 7: Važnost muškog spola u sportskom novinarstvu

Da, definitivno im je lakše.	4 (17,4%)
Donekle da. Mislim da im je ipak lakše nego ženama.	13 (56,5%)
Možda im je nekad bilo lakše, ali danas to više nije slučaj.	4 (17,4%)
Ne, mislim da imamo podjednake šanse za uspjeh.	2 (8,7%)

(n=23)

Većina ispitanica (13) smatra da je muškarcima, sportskim novinarima, donekle lakše uspjeti u sportskom novinarstvu, a čak četiri misle da im je definitivno lakše. Podjednak broj (4) nalazi da je muškarcima nekad bilo lakše, dok danas to više nije slučaj, dok dvije smatraju da muškarci i žene imaju podjednake šanse za uspjeh.

„Osjećate li nepravdu prilikom podjele zaduženja u redakciji?“ bilo je sljedeće pitanje zatvorenog tipa. Ponuđena su četiri odgovora i to: (a) Ne, ne osjećam nepravdu prilikom podjele zaduženja, (b) Da, osjećam je i (c) Ponekad. Rezultate donosi sljedeća Tablica 8.

Tablica 8: Osjećaj nepravde prilikom podjele zaduženja u redakciji

Ne, ne osjećam nepravdu prilikom podjele zaduženja	19 (82,6%)
Da, osjećam je	1 (4,3%)
Ponekad	3 (13%)

(n=23)

Gotovo sve ispitanice (19) ne osjećaju nepravdu prilikom podjele zaduženja u redakciji. Osjeća je samo jedna, dok se tri izjašnjavaju da nepravdu osjete tek ponekad.

„Prema dosadašnjim zapažanjima, žene rijetko rade izravne prijenose velikih sportskih događaja na TV ili radiju. Što je tomu uzrok?“, bilo je sljedeće pitanje u upitniku. Ponuđene

su četiri tvrdnje i to: (a) Ne slažem se s tom tvrdnjom, (b) Da, nažalost. To su predrasude koje treba mijenjati, (c) Muškarci rade taj posao bolje i (d) Slušatelji i gledatelji ne prihvaćaju dobro ženu sportskog izvijestitelja. Među odgovorima je, kao peta opcija, ponuđena i mogućnost „Upiši sama“. Rezultate donosi sljedeća tablica 9.

Tablica 9: Žene kao sportski izvijestitelji

Ne slažem se s tom tvrdnjom	1 (4,3%)
Da, nažalost. Međutim, to su predrasude koje treba mijenjati.	10 (43,5%)
Muškarci bolje rade taj posao.	0 (0,00%)
Slušatelji i gledatelji ne prihvaćaju dobro ženu sportskog izvijestitelja	6 (26,1%)
Upiši sama	6 (26,1%)

(n=23)

Deset ispitanica suglasno je s tvrdnjom da je, nažalost, točno da žene rijetko rade izravne prijenose, ali da je riječ o predrasudama koje treba mijenjati. Šest ispitanica odabralo je tvrdnju po kojoj je glavni uzrok to što gledatelji i slušatelji ne prihvaćaju dobro ženu sportskog izvijestitelja, a jedna se uopće ne slaže s tvrdnjom da žene rijetko rade sportske prijenose. Šest ispitanica iskoristilo je mogućnost „upiši sama“. Odgovore donosim u cijelosti:

1. „Puno manje je žena u medijima, manje suiskusne, a i za to je potrebno puno odricanja, što je ženama teže jer su posvećene obitelji i drugim obvezama.“
2. „Što zbog predrasuda, što zbog činjenice da ih slušatelji i gledatelji ne prihvaćaju, a usto većina kolegica se dobro snađe u nekim drugim formama (npr. studijske emisije) što ih profesionalno zadovoljava“
3. „U Hrvatskoj niti nema dovoljno kvalitetnih ženskih novinarki da bi to mogle raditi. Na žalost“
4. „Ne radim na TV-u ili radiju pa ne znam što je uzrok“
5. „Žene ni ne pokazuju taj interes“
6. „Mislim da ih nema dovoljno“

Da li je i koliko Internet utjecao na povećanje broja žena koje su zainteresirane za sportsko novinarstvo? Ponuđeno je tri odgovora i to: (a) Da, svakako. Mislim da je Internet

olakšao afirmaciju sportskih novinarski, (b) Ne, mislim da je situacija ista kao prije i (c) Ne znam, nemam neko mišljenje o tome. rezultate donosi sljedeća Tablica 10.

Tablica 10: Važnost interneta u popularizaciji sportskog novinarstva kod žena

Da, svakako. Mislim da je internet olakšao afirmaciju sportskih novinarki.	12 (52,2%)
Ne, mislim da je situacija potpuno ista kao i prije	6 (26,1%)
Ne znam, nemam neko mišljenje o tome	5 (21,7%)

(n=23)

Većina ispitanica (12) nalazi da je pojava interneta doprinijela popularizaciji, a posljedično i povećanju broja žena u sportskom novinarstvu. Svega šest misli da je situacija ista kao i prije pojave Interneta, dok jedna nema neko posebno mišljenje o utjecaju interneta u ovom kontekstu.

Sljedeće pitanje donijelo je pet tvrdnji kojima se nastojalo saznati što ispitanice nalaze vrijednim karakteristikama sportskog izvještavanja odnosno sportskog novinarstva. Zamoljene su da ocjenama od 1 (najmanje važno) do 5 (jako važno) ocijene svaku od tih tvrdnji. Rezultate donosi sljedeća Tablica 11.

Tablica 11: Karakteristike sportskog izvještavanja

OCJENE	1	2	3	4	5
Znanje o sportu (povijest sportova, tehnički elementi, strukovni jezik...)	1	2	3	8	9
Komunikacijske sposobnosti	2	1	2	4	14
Široka informiranost u vezi svih aktualnih zbivanja u sportu i oko sportaša	1	2	2	6	12
Poznavanje aktualnih međunarodnih sportskih zbivanja i sportaša	2	1	2	6	12
Veze i poznanstva koje mogu pridonijeti ekskluzivnosti informacija	5	2	4	5	7

(n=23)

Prema ostvarenim ocjenama, ispitanice gotovo podjednako visoko vrednuju komunikacijske sposobnosti, znanje o sportu te informiranost o međunarodnim i domaćim sportskim zbivanjima i sportašima. Međutim, prema najvišim ocjenama u neznatnoj su prednosti ipak komunikacijske sposobnosti. Veze i poznanstva koje mogu pridonijeti

ekskluzivnosti informacija nalaze se na zadnjem mjestu važnih karakteristika sportskog izvještajstva odnosno sportskog novinarstva.

Sljedeće pitanje propitivalo je odlike koje bi trebao imati svaki sportski novinar ili novinarka. Pet ponuđenih tvrdnji trebalo je ocijeniti ocjenama od 1 (najmanje važno) do 5 (jako važno). Rezultate donosi sljedeća Tablica 12.

Tablica 12: Odlike sportskih novinara i novinarki

OCJENE	1	2	3	4	5
Ugodan glas, dobra dikcija i elokvencija	1	1	4	8	9
Ugodna vanjšina	4	7	10	2	0
Simpatičnost i duhovitost	4	3	6	8	2
Komunikativnost	1	1	1	7	13
Nepristranost (objektivnost)	1	0	4	3	15

(n=23)

Najvažnijom odlikom koju bi sportski novinar/ka morali imati ispitanice nalaze nepristranost. Slijedi komunikativnost te ugodan glas, dobra dikcija i elokvencija. Ugodnu vanjštinu većina ispitanica nalazi osrednje, malo ili nimalo važnom, dok je simpatičnost i duhovitost važna, iako ne i najvažnija.

Koliko je za kvalitetu sportskog izvještavanja važno neko osobno, profesionalno ili amatersko, sportsko iskustvo? Ponuđena su tri odgovora i to: (a) Da, sigurna sam da je bavljenje nekim sportom u mladosti vrijedno iskustvo, (b) Ne, ne mislim da je bitno i (c) Ne znam. Rezultate donosi sljedeća Tablica 14.

Tablica 13: Važnost osobnog sportskog iskustva

Da, bavljenje nekim sportom u mladosti vrijedno je iskustvo	13 (56,5%)
Ne, mislim da nije bitno	10 (43,5%)
Ne znam	0 (0,00%)

(n=23)

Većina ispitanica (13) smatra kako bavljenje nekim sportom u mladosti utječe na kvalitetu budućeg profesionalnog sportskog izvještavanja, ali ih čak deset smatra da to ipak nije tako bitno. Sve su se ispitanice opredijelile za konkretne odgovore, pa tako ponuđeni odgovor „Ne znam“ nije odabrala niti jedna.

Za sam kraj ovog istraživanja ostavljena su dva pitanja kojima sam nastojala saznati ponešto o planovima za budućnost i o privatnom životu ispitanica. Pretposljednje pitanje propituje njihove profesionalne planove. Ponuđena su četiri odgovora i to: (a) Nemam ih. Zadovoljna sam s ovim što imam, (b) Želim napredovati (proširiti krug sportova i novinarskih zadataka), (c) Želim napredovati prema uredničkim poslovima (šefovskoj poziciji) i (d) Željela bih imati vlastitu emisiju/ rubriku/ kolumnu. Rezultate donosi sljedeća Tablica 15.

Tablica 14: Profesionalni planovi

Nemam ih. Zadovoljna sam s ovim što imam.	8 (34,8%)
Želim napredovati (proširiti krug sportova i novinarskih zadataka).	7 (30,4%)
Želim napredovati prema uredničkim poslovima (šefovskoj poziciji).	3 (13%)
Željela bih imati vlastitu emisiju/rubriku/kolumnu.	5 (21,7%)

(n=23)

Zamjetno je da većina ispitanica (15) pokazuje profesionalnu ambiciju. Primjerice, sedam ih želi proširiti svoje profesionalne zadatke, pet želi vlastiti autorski prostor na nekom od medija, a tri iskazuju šefovske ambicije. Osam ispitanica nema osobitih profesionalnih ambicija i zadovoljne su ovim što trenutačno imaju.

Zadnje pitanje u upitniku propitalo je privatni život ispitanica. Naime, poznato je da novinarstvo baš i nema tipizirano radno vrijeme i ponekad je teško uskladiti privatne i profesionalne obveze. U sportskom novinarstvu to bi moglo biti još i teže stoga što se većina sportskih natjecanja odvija vikendom. Pitanje o usklađivanju profesionalnih i privatnih obveza ponudilo je četiri odgovora i to: (a) Nemam privatnog života, (b) Privatni život mi je usko povezan s profesionalnim, (c) Nastojim čim bolje uskladiti jedno i drugo i (d) Sve mi je teže uskladiti privatni i profesionalni život. Rezultate donosi tablica 16.

Tablica 15: Usklađivanje profesionalnog i privatnog života

Nemam privatnog života.	1 (4,3%)
Privatni život mi je usko povezan s profesionalnim obvezama.	4 (17,4%)
Nastojim čim bolje raditi jedno i drugo.	13 (56,5%)
Sve mi je teže uskladiti privatni i profesionalni život.	5 (21,7%)

(n=23)

Gotovo sve ispitanice (22) imaju neki privatni život. Svega jedna iskreno navodi da ga – nema. Sve nastoje nekako uskladiti obje vrste obveza pri čemu ih pet iskreno priznaje da im je to sve teže, a četiri su povezale privatnu i profesionalnu stranu.

Kako nema privatni život tvrdi jedna 25-godišnja novinarka, dok su četiri njezine vršnjakinje i nešto mlađe novinarke (1991.-1994. godište) privatni život povezale s profesionalnim. One pak nešto starije novinarke, u širokom rasponu od 34 – 51 godine (njih 13) kazalo je kako nastoje što bolje raditi i jedno i drugo. Najraznolikiju dobnu strukturu ponudio je odgovor „Sve mi je teže uskladiti privatni i profesionalni život“ za koji se kao najmlađa opredijelila 25-godišnja novinarka. Najstarija ispitanica koja se opredijelila za taj odgovor ima 46 godina.

6. RASPRAVA

Provedeno istraživanje omogućilo je uvid u stavove, razmišljanja te iskustva domaćih sportskih novinarki.

Najmlađa sportska novinarka u ovome istraživanju rođena je 1994. godine, a najstarija 1966. godine. Prema aritmetičkoj sredini, prosječna sportska novinarka u Hrvatskoj rođena je 1981. godine, što bi značilo da sada ima 36 godina. Što je zbilja mlado ako naspram toga pogledamo muške kolege, sportske novinare, od kojih su mnogi već pred mirovinom.

Razlog tako širokog raspona godina koji smo dobili u ovome istraživanju leži u tomu što je sportskih novinarki u Hrvatskoj malo, ne pristižu u redakcije u naletima, pa tako iz svake dobne skupine imamo po nekoliko predstavnica. Budući da je novinarstvo poznato kao zvanje bez nekog konkretnog radnog vremena te je teško, osobito ženama, uskladiti privatni i profesionalni život, one starije ispitanice, pokazale su da je sve ostvarivo ukoliko postoji želja. Ovu tvrdnju mogu potkrijepiti rezultatima istraživanja u kojemu je od devet ispitanica starih 40 ili više godina, čak sedam kazalo kako „nastoje čim bolje raditi i jedno i drugo“ (i privatno i profesionalno), dok su dvije izjavile kako im je to „sve teže“. Iako im je sve teže, i dalje su ovdje, i nakon 18, odnosno 19 godina radnoga staža ne odustaju od zvanja sportskoga novinara.

One mlađe ispitanice, rođene između 1991. i 1994. godine, vjerojatno zbog malo radnog, ali i životnog iskustva, pokazale su se najzanimljivijom skupinom za analizu. Naime, njih sedam koje su rođene u tom vremenskom razdoblju, opredijelilo se za tri različita odgovora. Četiri su ustvrdile kako im je privatni život usko povezan s profesionalnim obvezama. Tomu je vjerojatno tako zbog jednostavnijeg manevriranja raspoloživim vremenom ili zbog nedovoljno iskustva prilikom raspoređivanja prioriteta i vremena. Dvije su odgovorile kako im je već sada „sve teže uskladiti privatni i profesionalni život“ (unatoč njihovoj dobi od svega 25 godina). Također, jedina ispitanica koja je od njih 23 kazala kako nema privatnog života dolazi upravo iz ove skupine.

Moglo bi se reći kako su sportske novinarke mlađe od 30 godina zbilja delikatna skupina. Unatoč takvim pomalo „pesimističnim“ odgovorima po pitanju usklađivanja privatnog i profesionalnog života, sve su pokazale ambiciju za budućnost u ovome poslu. Iako

su, čini se, njihova mladenačka očekivanja pobijena, iz njih progovara ženska strpljivost te se nadaju svijetloj budućnosti. Četiri su tako ustanovile kako im je želja napredovati (proširiti krug sportova i novinarskih zadataka), dok su tri kazale kako žele imati vlastitu emisiju/rubriku/kolumnu. Za razliku od njih, osam novinarki rođenih između 1966. i 1985. godine u ovome je poslu tijekom svoje karijere pronašlo određenu stabilnost te nemaju nikakvih planova, odnosno zadovoljne su s onim što trenutno imaju.

Čini se kako većina novinarki ipak zazire od uredničkih poslova, što zbog stanja u hrvatskom novinarstvu, što zbog radnog okruženja i kolega, a što zbog, još uvijek „nespremljene“, javnosti. Tako su samo tri od 23 ispitanice željne napredovati prema uredničkim poslovima, i to one od 41, 42 i 47 godina starosti. Vjerojatno su zasićene novinarskim poslom i obvezama koje idu uz njega te se osjećaju spremnima, uz dovoljno znanja i iskustva, za šefovske pozicije.

Sukladno starosti medija varira i starost sportskih novinarki koje u njima rade. Pa tako u tisku kao najstarijem mediju djeluje i najstarija ispitanica, odnosno ispitanica s najdužim radnim iskustvom, čak 32 godine. Novinarke s najkraćim iskustvom, onim od godine i pol, rade na webu, što i ne čudi, uzmemo li u obzir kako je web najmlađi medij. Iako se smatra kako je pojava interneta i novih medija uvelike pripomogla afirmaciji žena unutar sportskog novinarstva (što u sklopu rada na web portalima, što putem pisanja vlastitih blogova), ispitanice u ovome istraživanju nisu pokazale preveliki entuzijazam, barem ne onoliki koliki sam zapravo očekivala.

Uzmemo li u obzir kako je pojava interneta ne samo za žene, nego općenito za sportsko novinarstvo, ali i novinarstvo u cijelosti označila velik pomak prema naprijed, rezultat kojim samo 12 ispitanica kaže kako je internet potpomogao afirmaciji žena unutar struke govori kako one same nisu svjesne sadašnjih mogućnosti. Šest ih smatra da je situacija ista kao i prije, dok ih se pet izjasnilo kako nema neko posebno mišljenje o tome. Nemoguće je trenutnu situaciju (makar ona i loša bila) usporediti s onom prije pojave interneta. Danas je putem bloginga, društvenih mreža, građanskog novinarstva svakome omogućeno da bude novinar i da svoje tekstove plasira u javnost. Ima to svojih prednosti, ali i nedostataka, naravno, no ženama se mnogo lakše nego ranije probiti do očiju javnosti. Internetska zajednica manje zazire od žena sportskih novinarki nego što je to slučaj u nekom od klasičnih medija.

Prema rezultatima istraživanja, ali i prema očekivanjima, najviše je ispitanica posao dobilo putem preporuke, njih osam, dok ih je sedam do radnog mjesta došlo nakon višemjesečnog volontiranja. Stoga i ne čudi što se u javnosti ova struka često spominje u kontekstu veza i poznanstava. Četiri su novinarke trenutno zaposlene ondje gdje jesu pukom slučajnošću, dok su tri posao dobile putem javnog natječaja (sve tri zaposlene su na televiziji). Nema korelacije između oblika medija i načina na koji su ispitane novinarke dobile posao, budući da se gotovo svi ponuđeni odgovori mogu povezati sa svim oblicima medija. Jedini odgovor koji se ističe jest „javni natječaj“, koji, kao što sam već ranije spomenula, koriste još samo tv kuće pri odabiru kandidata za radna mjesta.

Što se tiče obrazovanja, ispitanice su u istraživanju upitane samo o završenom stupnju. Zanimljivo je što se u javnosti često mogu čuti komentari kako novinar može biti svatko i kako za to ne postoje posebni kriteriji. Često se, također, povlači i pitanje stupnja obrazovanja samih novinara. No, čini se da to baš i nije tako. Naime, većina novinarki okupljenih u ovom istraživanju, njih 15, visoko je obrazovano. Pošto se istraživanje odnosilo samo na žene, ne mogu sa sigurnošću isto tvrditi i za muškarce, no izvjesno je kako će žena prije dobiti posao (i priliku) u sportskom novinarstvu ukoliko je visoko obrazovana. Četiri novinarke imaju status prvostrupnice (BA), a četiri imaju srednju stručnu spremu. Iako nigdje nije naznačeno jesu li visokoobrazovane pohađale fakultet vezan uz njihovu profesiju, neke od ispitanih novinarki same su navele kako su na Fakultetu političkih znanosti stekle zvanje magistrica novinarstva.

Od četiri moguća medija, najniži stupanj obrazovanja imaju novinarke zaposlene u tisku – tri su srednje stručne spreme, a dvije su prvostrupnice. Srednja stručna sprema možda i ne čudi, s obzirom da dvije ispitanice imaju 46, odnosno 51 godinu, a posao su dobile putem preporuke. Devet od deset novinarki zaposlenih na televiziji visoke je stručne spreme, a magistre su i sve ispitanice koje su kao medij rada navele radio. Najviše kriterije po pitanju obrazovanja izgledno je da imaju elektronički mediji, vjerojatno zbog velikog interesa i konkurencije među novinarima, stoga i ne čudi što i dalje koriste javne natječeaje za popunjavanje kadra.

S obzirom da je sportsko novinarstvo specifična grana novinarstva, jasno tematski odvojena, razumljivo je da se njime bave samo ljudi koji su u potpunosti involvirani u sport i za isti pokazuju interes. Prema očekivanjima, većina ispitanica (18) potvrdila je kako je

sportsko novinarstvo bilo njihov prvi izbor, no s druge strane, postoji i pet novinarki koje su kazale kako to u njihovom slučaju nije bilo tako. S obzirom kako su u ovaj posao ušle neplanirano, a moglo bi se reći i „neželjeno“, iznenađuje što njihove ocjene zadovoljstva poslom variraju između 4 i 5 (četiri su odabrale ocjenu 4, dok se jedna opredijelila za 5). Moglo bi se reći da ih je sportsko novinarstvo osvojilo te da su na temelju ljubavi koje gaje spram sporta još od djetinjstva, ali i prirode sporta koji je pun uzbuđenja i neočekivanih obrata, zavljele i posao kojim se danas bave.

S druge strane, zamjetno je kako postoje novinarke koje unatoč tome što je sportsko novinarstvo bilo njihov prvi izbor, nisu u potpunosti zadovoljne poslom koji rade.

Moglo bi se reći kako posao nije ispunio njihova mladenačka očekivanja, barem prema onome što su odgovorile tri ispitane novinarke. Zašto je tomu tako? „...Premalo je vremena, previše zadataka (barem u mom slučaju koja sama u smjeni moram napisati i objaviti po jedan članak svakih pola sata, smjestiti ga odmah na naslovnici i objaviti na društvenim mrežama). Također, zanimanje je nesigurno, novinari su potplaćeni, teško je dobiti stalni ugovor,...“

„Sport kao sport je predivan, sportaši (barem velika većina njih) su krasne osobe s kojima je užitak raditi, no kada se u sve to umiješaju ljudi koji sa sportom nemaju veze, već su eto politički instalirani uglavnom na visoka mjesta po odborima, savezima i klubovima kako bi politika i u toj sferi imala kontrolu, onda vas to malo uljulja i na neki način razočara. Kada shvatite da ogroman novac curi sa strane, a istovremeno sportaši nemaju za osnovne potrebe, onda se i tu razočarate, jer želite pomoći.“

Čini se kako su temeljni problemi današnjeg tržišta rada, ali i društva općenito, zahvatili i sportsko novinarstvo. Posla je sve više, novca sve manje, budući da se isti putem političkih aktera raspoređuje na prioritetna mjesta i ljude. Novinare se tretira kao radnu snagu, i to onu jeftinu. Sužuje se kadar, dok istovremeno opseg posla raste. Nema drugoga rješenja, nego da se svakom novinaru daje sve više i više zadataka, a vremena za obavljanje istih je sve manje, stoga i ne čude komentari dviju ispitanica.

Iako razočarane poslom, vidljivo je kako nisu razočarane samim sportom i njegovim glavnim akterima, sportašima, što nam ipak daje nadu u bolje sutra. A nadu u bolje sutra daje

i treća ispitanica koja je odgovorila kako posao nije ispunio njena mladenačka očekivanja iz razloga što je sport morala napustiti zbog informative. Sve tri novinarke zaposlene su u različitim medijima (televizija, radio, web) što zbilja ukazuje na problem struke u cijelosti.

Ipak, nije sve ni približno tako crno. Većina sportskih novinarki, njih 20, kazala je kako je ovaj posao u potpunosti ili donekle ispunio njihova mladenačka očekivanja. Njihova obrazloženja bila su zbilja šarolika, no možda bi se najbolje mogla sažeti u ova dva odgovora: „Imala sam prilike izvještavati s velikih sportskih događaja, putovati u zemlje u koje inače nikada ne bih putovala, kao i upoznati i stvoriti kontakte sa sportašima među kojima ima i onih svjetske klase“

„U prvom redu jer sam uspjela spojiti ljubav, strast i zadovoljstvo, kontaktirati i razgovarati s mnoštvom zanimljivih, pametnih i mudrih ljudi, svakodnevno nešto novo čuti i naučiti i pritom mi ništa nikada nije bilo ni teško ni dosadno ni nesavladivo.“ Ispitane novinarke svjesne su da stanje unutar struke nije med i mlijeko, no sama ljepota sporta kojeg većina voli još od djetinjstva i mladenački snovi koje su radom unutar struke ostvarile, najbolje pokazuje kako su ispunjena njihova očekivanja.

Deset je sportskih novinarki koje su kazale kako je posao koji rade donekle ispunio njihova mladenačka očekivanja. Zašto je to tako? Ove novinarke vjerojatno su i najrealnije u cijeloj priči vezanoj uz njihovu struku. Sagledavaju i pozitivne i negativne strane posla kojim se bave. „... Problem je što su novinari sve više zatočeni u redakcije u stilu copy-paste vijesti, a sve manje idu na teren. Stvar je urednika, a i financijskih sredstava. Uglavnom mislim da se novinarstvo posljednjih godina jako srozalo.“

„Očekivala sam da ću više biti uz teren, na utakmicama. Danas smo uglavnom „prikovani“ za live statistike i TV ekrane.“ Ova rečenica možda i najbolje prikazuje s čime se sportski novinari danas suočavaju. Iako rade posao koji vole, ono što su vjerojatno oduvijek željeli, involivirani u sportske događaje i okruženi sportskim akterima, malo je situacija kojima svjedoče uživo. Medija, kao i novinara, sve je više, u vječnoj utrci s vremenom pobjeđuje onaj koji prvi priču plasira u javnost.

Kao i u svakom životnom pozivu i sportske novinarke imaju svoje uzore. No, malo se imena povlačilo po pitanju istih. Tri su novinarke kao profesionalni uzor navele gospođu

Milku Babović. Od umirovljenih novinara spomenuti su još i Boris Mutić te Žarko Susić (oboje pokojni). Ostale uzore koje su navele novinarke su uglavnom pronašle unutar svojih redakcija (po dvoje iz Sportskih novosti i Večernjeg lista). Osim Milke Babović, samo se jedna žena spominje kao uzor. Riječ je o Ivanki Ožbolt, umirovljenoj novinarki Sportskih novosti.

Odabравši struku kojom se žele baviti, normalno je da ljudi unutar iste traže svoje uzore, idole čiji put žele slijediti. U osobi zvanoj „uzor“ najčešće vide buduću verziju sebe, stoga i ne čudi, što je isti taj uzor obično istoga spola kao i osoba koja se na njega ugleda. Nedostatak uzora kod preostalih novinarki koje se nisu očitovale po tom pitanju vjerojatno je uzrokovan manjkom žena u ranijim godinama sportskoga novinarstva zbog čega nisu imale previše izbora na koga se ugledati.

Zanimljivo je kako svi uzor pronalaze upravo u svom „dvorištu“. Naime, niti jedna od ispitanica kao uzor nije navela nekog stranog novinara ili novinarku. Čini se kako u Hrvatskoj ne dobivamo previše informacija o ženama koje se bave sportskim novinarstvom u inozemstvu. Nemamo uvid u to, kao što imamo kada su u pitanju glumice ili pjevačice. Zahvaljujući internetu i korištenju društvenih mreža, postoji velika vjerojatnost kako će se i to s vremenom promijeniti.

Sudeći po današnjem, ipak nešto brojnijem, stanju što se tiče žena u sportskom novinarstvu, izgledno je da će buduće generacije novinarki imati nekoga za slijediti. Većina razvijenijih, zapadnih zemalja već je prošla i nadišla te probleme. Sjedinjene Američke Država još uvijek su nemjerljive s našim prilikama, no primjer koji možemo slijediti nalazimo i u prekomorskoj nam susjednoj Italiji. Sportske su novinarke ondje po brojnosti gotovo izjednačene s muškarcima, možemo ih pronaći u svim oblicima medija, a čine i okosnicu svih medijskih sadržaja, napose onih televizijskih. U Italiji više nije nezamislivo da žena bude suomentator nogometne utakmice, dok mi još uvijek imamo puno utakmica za odigrati kako bismo se uopće približili samoj toj pomisli.

Kao i u spomenutoj Italiji, i u Hrvatskoj je najviše sportskih novinarki zaposleno na televiziji. Tako je najveći broj ispitanih novinarki, njih deset, kao medij rada odabralo upravo taj medij. Jedna od novinarki kazala je kako osim na televiziji radi još i na radiju, a jedna i na webu. Brojnost televizijskih novinarki vjerojatno leži i u njihovoj ugodnoj vanjštini budući da

je uglavnom riječ o sportskim reportericama koje se javljaju s mjesta događaja ili pak voditeljicama sportskih vijesti i emisija.

Podjednak broj ispitanica radi u tisku i na webu – po pet u svakom od spomenutih medijskih oblika. Najmanje ispitanih novinarki navelo je kako radi samo na radiju – tri. Čini se kako Hrvati još uvijek nisu spremni čuti ženski glas kako prenosi nogometnu utakmicu, iako su radijske novinarske ispitanice u okviru ovoga istraživanja ipak kazale kako su prenosile neke ekipne sportove (odbojku i rukomet) koji po uvriježenom mišljenju još uvijek spadaju isključivo u mušku domenu.

Sportsko izvještavanje s lica mjesta zapravo je posao koji rade i žene, pa je tako čak jedanaest ispitanica kazalo da je barem jednom u svojoj profesionalnoj karijeri radilo izravni prijenos velikog sportskog događaja. Osim već spomenutih radijskih novinarki, ispitanice zaposlene na webu prenosile su i sportove poput nogometa, košarke i rukometa.

Televizijske novinarke još uvijek mogu samo sanjati o ekipnim sportovima, budući da iste drže „alfa mužjaci“ njihovih redakcija. Iako su upravo u tom obliku medija sportske novinarke u Hrvatskoj najbrojnije, u svojoj oblasti još uvijek imaju uglavnom pojedinačne sportove. Njihova najčešća zadaća jest pisanje vijesti i izvještaja, snimanje reportaža i priloga te vođenje vijesti i sportskog dijela Dnevnika. Priliku za izravne prijenose dobivaju uglavnom u okviru velikih sportskih događaja kao što su Olimpijske igre koje objedinjuju velik broj sportova. Sportske novinarke kontaktirane u sklopu ovoga istraživanja tako su izravno prenosile streličarstvo i sinkronizirano plivanje, taekwondo, umjetničko klizanje te jedrenje.

Žene ipak, općenito gledajući, ne osjećaju nepravdu prilikom podjele poslova unutar redakcije, pa ih je tako osam navelo da prati sve sportove, dok je ostatak ispitanih novinarki izlistao velik broj sportova, uglavnom pojedinačnih. Više od pola ispitanica smatra kako je ranije bavljenje nekim sportom, bilo to amaterski ili profesionalno, bilo od pomoći za njihovu novinarsku karijeru, odnosno za kvalitetu sportskog izvještavanja. Dvije ispitanice svoju novinarsku karijeru smatraju logičnim slijedom događaja. „Cijeli život se bavim sportom i bila sam profesionalna sportašica, pa je logičan izbor bio sportsko novinarstvo.“

Sportske novinarke ne osjećaju diskriminaciju. Unatoč predrasudama i kritikama koje se u javnosti povlače na račun žena u sportskom novinarstvu, prema dobivenim rezultatima,

sportske novinarke ne osjećaju pritisak od strane struke. Većina novinarki (17 od 22) ustvrdila je da im često ili ponekad to što su žena zapravo zna biti od pomoći u poslu, dok je njih pet kazalo kako im to ipak odmaže. Čini se kako u ovome slučaju veliku ulogu igra i sama ženska priroda, odnosno ženska čud, a od karakternih osobina potrebnih za ovakav posao ističu se strpljenje i lukavost te razumijevanje za druge.

Prva postavljena hipoteza u ovome istraživanju glasila je: „Ženama je teže uspjeti u sportskome novinarstvu nego muškarcima.“ Većina ispitanica smatra kako je muškarcima ipak lakše uspjeti u sportskom novinarstvu nego ženama (17). Četiri tvrde kako je tome definitivno tako, dok ih 13 smatra da je to donekle točno. Šest ih na situaciju gleda optimistično te tvrdi kako je „to nekad bilo tako no da danas svi imaju podjednake šanse za uspjeh, bez obzira na spol“. Sama hipoteza u ovom je slučaju potvrđena.

Hrvatska je još uvijek zemlja u kojoj se na posao sportskog novinara/izvjestitelja gleda kao na mušku profesiju. Tako su se izjasnile ispitanice novinarke, a dovoljno nam govori i njihova „brojnost“ naspram muških kolega. Koliko je ovo problematična tematika te koliko se još uvijek osjeća jaz između žena i muškaraca u ovome poslu možda najbolje govori i činjenica kako jedna od ispitanica nije odgovorila na dva pitanja, a koja su vezana uz razlike između spolova. Razlog izostanka njezinog odgovora, pretpostavljam da je moguća uvrijeđenost na propitkivanje razlika između položaja žena i muškaraca unutar struke.

Sljedeća hipoteza koja je postavljena u ovome istraživanju glasila je: „Sportske novinarke često su suočene s nepovjerenjem u svoju stručnost.“ Unatoč tome što smatraju kako je muškarcima ipak lakše uspjeti u sportskom novinarstvu nego ženama, gotovo pola novinarki smatra kako nemaju problema koji se mogu povezati s njihovim spolom. Deset je ispitanica tako na pitanje „Koji je najveći problem s kojim se žena, sportski izvjestitelj, susreće u svojem radu?“ odgovorilo kako nemaju problema koji bi se mogli povezati s time što su žene. Očito je kako novinarke (barem one koje su ovako odgovorile) smatraju kako unutar same struke postoje puno veći problemi, naspram kojih su problemi razlike između spolova nebitni.

Gotovo jednak broj, devet, ispitanica odgovorilo je pak kako je najveći problem s kojim se susreću u svojem radu upravo nepovjerenje u stručnost i vještinu. Gotovo nezamjetan broj novinarki (dvije) kazao je kako ih brine problem seksizma, što je manje od

očekivanog, ali nam i govori kako smo na dobrom tragu da budemo civilizirana nacija. Izvjesno je kako je nepovjerenje u stručnost i vještinu sportskih novinarki jedan od vodećih problema s kojima se iste susreću, no također je izvjesno kako i unutar same struke postoje još brojni problemi, a nevezani uz sam spol novinarki. U ovome slučaju, hipoteza je djelomično potvrđena.

Treća postavljena hipoteza glasila je: „Sportske novinarke smatraju svoju vanjštinu nebitnom za posao kojim se bave.“ U okviru istraživanja ispitanice su upitane koje bi odlike sportski novinar morao imati. Od ponuđenih – ugodan glas, dobra dikcija i elokvencija, ugodna vanjšina, simpatičnost i duhovitost, komunikativnost te nepristranost (objektivnost) – sportske su novinarke s najnižim ocjenama ocijenile upravo ugodnu vanjštinu!

Iako su očekivanja bila kako će barem televizijske novinarke fizički izgled ocijeniti bitnim, samo jedna od njih to je učinila, dodijelivši mu ocjenu 4. Izgledno je kako sportske novinarke smatraju svoju vanjštinu nebitnom za posao kojim se bave (no smatra li to i ostatak javnosti?) te je i ova hipoteza potvrđena. Bitnijom od ugodne vanjšine ocijenile su simpatičnost i duhovitost, koja im pomaže pri stvaranju i održavanju kontakata i uklapanju među različite tipove ljudi.

Kao najvažniju odliku sportskih novinara ispitanice su istaknule nepristranost, odnosno objektivnost te komunikativnost, što je bilo i za očekivati budući da je riječ o dvjema odlikama bez kojih nema kvalitetnog profesionalnog novinarstva, što sportskog, što bilo kojeg drugog. Fizički izgled možda nije posve nebitna stavka, no ostale odlike novinarkama su se pokazale bitnijima od njega. Ostaje samo visjeti u zraku dijeli li i javnost mišljenje koju su novinarke u ovome istraživanju podijelile, budući da stoji činjenica da je najveći broj novinarki zaposlen upravo na televiziji, odnosno mediju putem kojega mogu biti viđene. Ugodna vanjšina nije bitna, no zasigurno ne odmaže u ovom poprilično javnom pozivu.

Što se pak odlika dobrog sportskog izvještavanja tiče, novinarke su bile poprilično složne. Primat ponovno ima komunikativnost, odnosno komunikacijske sposobnosti. Dobrim komunikacijskim vještinama novinari mogu lakše doći do nekih kontakata, izjava, pa i cijelokupnih priča. Teško je uopće zamisliti da se novinarstvom bavi osoba koja nema dobro razvijene komunikacijske vještine. One se najbolje razvijaju u kontaktu s ljudima, napose onima koji imaju nekakve veze s njihovom strukom, ali svakako pomaže i komunikacija s

ljudima u svakodnevnim situacijama. Komunikacijske vještine osim što pomažu doći do informacije, kasnije pomažu i dobro prenijeti dobivenu poruku. Dobar sportski novinar mora biti dobar komunikator.

Sljedećim bitnim odlikama smatraju široku informiranost u vezi svih aktualnih zbivanja u sportu i oko sportaša te poznavanje aktualnih međunarodnih sportskih zbivanja i sportaša. Osim sporta za čije su praćenje zaduženi, novinari moraju biti upoznati i s ostalim sportovima, barem njihovim osnovama te također i o aktualnostima vezanim uz iste. Kako dobar politički novinar, bila njegova sfera vanjska ili unutarnja politika, mora poznavati sve trenutne političke prilike, tako i sportski novinar mora biti upućen u one sportske. Ako novinar prati npr. košarku, to ne znači da ne mora znati tko je u nogometnim ligama petice osvojio prvenstva ili kada se održava sljedeće Svjetsko prvenstvo te koji se sportaši terete za uzimanje dopinga i tome slično.

Najmanje bitnima u ovome poslu ispitane su novinarke označile veze i poznanstva koja mogu pridonijeti ekskluzivnosti informacije. Možda zbilja jest riječ o najmanje bitnoj odlici s obzirom na ostale ponuđene, no činjenica jest kako je najčešći način na koji su ispitanice dobile trenutni posao upravo putem preporuke (odnosno veze). Jesu li tada razmišljale drugačije ili uopće ova dva fenomena ne dovode u korelaciju (moguće je da riječ „preporuka“ zvuči kao usluga, dok „veze i poznanstva“ zvuči kao nešto što hrvatski mentalitet „prezire“)?

Veze i poznanstva sa sportašima i ostalim akterima iz svijeta sporta mogu pomoći novinarima da lakše dođu do neke informacije, ili da čak, zbog dobrih odnosa sa subjektima priče, jedini dobiju neki podatak ili cijelu priču. Ipak, sportske su novinarke iznad ove odlike smjestile sve ostale.

7. ZAKLJUČAK

Sportsko je novinarstvo u Hrvatskoj profesija koja se uglavnom vezuje uz muške osobe. Porastom broja medija te pojavom novih internetskih platformi, svoje mjesto u ovoj branši pronalazi i sve više novinarki. Dok su se nekoć iste mogle nabrojati na prste jedne ruke, danas ih brojimo na desetine, a mnoge od njih šira javnost još nije imala prilike upoznati. Iako je pojavom interneta afirmacija žena u novinarstvu olakšana, ne može se reći kako ih je puno iskoristilo tu činjenicu. Iako je bilo za vjerovati kako će većina sportskih novinarki danas raditi upravo na webu, televizija čvrsto drži taj primat.

Ovaj diplomski rad temeljen je na istraživanju „Žene u sportskom novinarstvu“ kojim se, na temelju odgovora hrvatskih sportskih novinarki željelo vidjeti kakvo je stanje struke iz njihove perspektive. Unatoč ne pretjerano velikom broju sportskih novinarki, veliki interes za ovo istraživanje pokazuje činjenica kako su gotovo sve kontaktirane novinarke povratno odgovorile te odlučile podijeliti svoja iskustva i stavove.

Sam rad/istraživanje predstavljalo je poprilično velik zalogaj budući da istraživanja ovakve tematike nisu provedena ranije, barem ne u hrvatskim okvirima i na hrvatskim ispitanicama, a sukladno tomu manjkalo je i adekvatne literature. Čini se da ova tematika do sada nije pobudila dovoljno velik interes javnosti kako bi se ovaj fenomen proučio i kako bi se iz prakse saznalo koji to problemi zaista brinu takozvani nježniji spol, a u okviru sportskog novinarstva na našim prostorima. Također, zbog nepostojanja istraživanja ove ili srodne tematike, ovo se istraživanje ne može uspoređivati s nekim ranijim.

Sportske su novinarke suglasne kako je ženama teže uspjeti u sportskom novinarstvu nego muškarcima. Hrvatska je još uvijek zemlja u kojoj se na posao sportskog novinara/izvjestitelja gleda kao na mušku profesiju. Unatoč tome, ispitanice ne osjećaju diskriminaciju spram svojih muških kolega, a ne osjećaju niti nepravdu prilikom podjele poslova unutar redakcije. Određeno zadovoljstvo predstavlja i činjenica kako je gotovo pola sportskih novinarki radilo izravne prijenose, iako primat kod popularnih momčadskih sportova i dalje drže muški komentatori.

Novinarke nisu samo lijepa lica s tv ekrana, ukrasi koji statiraju pored svojih muških kolega. „Posljednjih godina primjetan je sve veći broj žena u sportskom novinarstvu, koje

nisu samo voditeljice u sportskim televizijskim emisijama, nego i novinarke koje u tisku, na radiju, televiziji i online novinarstvu rade i subjektivne žanrove.“ (Vasilj, 2014: 23)

Sportske novinarke obuhvaćene ovim istraživanjem svjedoče kako su često suočene s nepovjerenjem u vlastitu stručnost i vještinu, iako je izvjesno kako unutar same struke postoje još brojni drugi problemi, a koji su nevezani uz sam spol. Uzmemo li u obzir karakterne osobine ženskoga spola, čini se kako će upravo ta ženska strpljivost, upornost, „čvrsta glava“ i suosjećanje imati još veću ulogu u probitku žena u sportsko novinarstvo i prevladavanju problema struke. Same ispitanice ustvrdile su kako im je upravo to što su žena često znalo biti od pomoći u poslu.

Iz istraživanja je također vidljivo kako se ovim poslom bave relativno mlade visokoobrazovane žene. Također, zamjetno je kako su potrebna velika odricanja, ali i ljubav prema sportu i ovome pozivu kako biste u istome trajali više godina, pa i desetljeća. Riječ je o profesiji koja nema konkretno radno vrijeme, pa je teško, gotovo i nemoguće uskladiti privatni i poslovni život. Najvažnije je posložiti životne prioritete, a čini se kako su ispitane novinarke upravo to i učinile budući da su u globalu ustvrdile kako su ispunjena njihova mladenačka očekivanja.

Za razliku od uvriježenog mišljenja javnosti, pogotovo onog muškoga dijela populacije, sportske novinarke svoju vanjštinu, odnosno fizički izgled, smatraju nebitnom za posao kojim se bave. Fizički izgled, naime, prema njihovom mišljenju, nije stavka koja pridonosi kvaliteti novinarovog rada, dok ostale ponuđene opcije to jesu. Najbitnijom se odlikom sportskog novinara tako pokazala nepristranost (objektivnost) u izvještavanju, a potom komunikativnost, odnosno dobre komunikacijske vještine. Od koristi u novinarskom poslu bit će i ugodan glas, dobra dikcija i elokvencija, a novinar će veće koristi imati zbog svoje simpatičnosti i duhovitosti, nego zbog svoje vanjštine.

Budućnost sportskog novinarstva ne bi nas trebala zabrinjavati, uzmemo li u obzir kako uglavnom pratimo svjetske trendove. Mijenjaju se pravila, mijenjaju se sportovi, sukladno tomu mijenjaju se i potrebe sportskih fanova te novinarski zadaci. Također, mijenja se i uloga sportskih novinarki. Uzmemo li u obzir ambicije koje su ispitanice pokazale u okviru ovoga istraživanja, za budućnost se žena u sportskom novinarstvu ne treba brinuti.

8. LITERATURA

- 1) Boyle, Raymond (2006.), *Sports journalism: Context and Issues*, London – New Delhi: Sage Publications
- 2) Bubalo, Sanja, *Novinarstvo – muški sport kojim se bave žene*, womeninadria.com, 1.1.2015. <http://www.womeninadria.com/novinarstvo/> (pristupljeno 20.3.2017.)
- 3) Čuturić, Ivana i Čilić, Ina, *Sportske novinarke u BiH: Profesionalno i bez predrasuda*, media.ba, 24.3.2014. <http://www.media.ba/bs/magazin-novinarstvo/sportske-novinarke-u-bih-profesionalno-i-bez-predrasuda> (pristupljeno 17.3.2017.)
- 4) Franks, Suzanne (2013.), *Women and Journalism*, London: I.B. Tauris & Co Ltd in association with the Reuters Institute for the Study of Journalism, University of Oxford
- 5) Hina, *Okrugli stol: Žene u svjetskim medijima zastupljene tek 24 posto*, hnd.hr, 10.12.2015. <http://www.hnd.hr/okrugli-stol-zene-u-svjetskim-medijima-zastupljene-tek-24-posto> (pristupljeno 20.3.2017.)
- 6) Hrvatski športski savez, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://nogomet.lzmk.hr/clanak.aspx?id=551> (pristupljeno 10.6.2017.)
- 7) Jajčević, Zdenko (1987.), *Sportska publicistika u Hrvatskoj*, Zagreb: Knjižnice grada Zagreba
- 8) Janković, Milica, *Gde su žene u novinarstvu?*, iserbia.rs, 2.10.2014. <http://www.iserbia.rs/novosti/gde-su-zene-u-novinarstvu-1753/> (pristupljeno 17.3.2017.)
- 9) Knežević, Svjetlana i Car, Viktorija (2011.), *Žene u televizijskim vijestima – analiza središnjih informativnih emisija HTV-a, RTL-a i Nove TV*, Medijske studije 2011, 2 (3-4), 76-93
- 10) Ličen, Simon i Doupona Topič, Mojca (2008.), *The imbalance of commentators' discourse during a televised basketball match*, Ljubljana: University of Ljubljana, Faculty of Sport
- 11) Lokas, Marija, *Nakon 42 godine rada i pet tisuća prijenosa, legendarni komentator odlazi u mirovinu*, jutarnji.hr, 18.3.2016. <http://www.jutarnji.hr/spektakli/ups/nakon-42-godine-rada-i-pet-tisuca-prijenosa-jedno-do-najprepo-znatljivijih-tv-lica-legendarni-komentator-odlazi-u-mirovinu/33526/> (pristupljeno 1.6.2017.)
- 12) Magdić, Zvonimir (1996.), *Legende zagrebačkog nogometa*, Zagreb: Spot
- 13) Malović, Stjepan (2003.), *Novine*, Zagreb: Sveučilišna knjižara

- 14) Malović, Stjepan (2005.), *Osnove novinarstva*, Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
- 15) Marušić, Maro, *Vrijeme je da napokon prestane diskriminacija, Dajte nam da Mila Horvat komentira nogomet!*, dubrovackidnevnik.hr, 1.7.2014.
<http://dubrovackidnevnik.rtl.hr/sport/vrijeme-je-da-napokon-prestane-diskriminacija-dajte-nam-da-mila-horvat-komentira-nogomet> (pristupljeno 17.3.2017.)
- 16) N.M., *Mateša: Sportsko novinarstvo u Hrvatskoj je super!*, tportal, 28.4.2010.
<https://www.tportal.hr/sport/clanak/matesa-sportsko-novinarstvo-u-hrvatskoj-je-super-20100428> (pristupljeno 1.6.2017.)
- 17) Obradović, Đorđe, *Nasilnici stvaraju medijski događaj*, MEDIANALI, Vol.1 No.1 ožujak 2007.
- 18) R.I., *Romana Eibl: Maknuli su me s mjesta urednice da bi Mamić dao intervju Paviću*, index.hr, 24.11.2013. <http://www.index.hr/sport/clanak/romana-eibl-maknuli-su-me-s-mjesta-urednice-da-bi-mamic-dao-intervju-pavicu-/713070.aspx> (pristupljeno 17.3.2017.)
- 19) Šarec, Marin (ur.) (2009.), *Sjećanje na novinarstvo, 60. obljetnica HZSN-a*, Zagreb: Hrvatski zbor sportskih novinara
- 20) Šutalo, Nikolina, *Yugopapir (Vikend, srpanj 1995.), Milka Babović, doajen domaćeg sportskog novinarstva: Čovjek nikad s učenjem nije gotov!*
<http://www.yugopapir.com/2015/03/milka-babovic-doajen-domaceg-sportskog.html> (pristupljeno 17.3.2017.)
- 21) Tarabochia, Ema, *Žene manje vidljive u medijima od muškaraca*, hnd.hr, 26.11.2015.
<http://www.hnd.hr/zene-manje-vidljive-u-medijima-od-muskaraca> (pristupljeno 17.3.2017.)
- 22) Tkalac Verčić, Ana i sur. (2010.), *Priručnik za metodologiju istraživačkog rada*, Zagreb: M.E.P. d.o.o.
- 23) Tončić, Ela, *Feminizam iz pera sportskih blogerica*, libela.org, 8.10.2012.
<https://libela.org/razgovor/2978-feminizam-iz-pera-sportskih-blogerica/> (pristupljeno 17.3.2017.)
- 24) Volčič, Zala (2008.), *Media, Identity, and Gender: Tracking Feminist Media and Journalism*, Medij. istraž. (god. 14, br. 1) 2008. (5-20)
- 25) Vasilj, Miroslav (2014.), *Sportsko novinarstvo*, Zagreb/ Sarajevo/ Mostar: Biblioteka Komunikacij@ Synopsis

- 26) Wikipedia, *Anita Martini*, en.wikipedia.org, 15.3.2017.
https://en.wikipedia.org/wiki/Anita_Martini (pristupljeno 20.3.2017.)
- 27) Wikipedia, *Ann Smith Franklin*, en.wikipedia.org, 7.12.2016.
https://en.wikipedia.org/wiki/Ann_Smith_Franklin (pristupljeno 20.3.2017.)
- 28) Wikipedia, *Anne Doyle (sports broadcaster)*, en.wikipedia.org., 26.4.2017.
[https://en.wikipedia.org/wiki/Anne_Doyle_\(sports_broadcaster\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Anne_Doyle_(sports_broadcaster)) (pristupljeno 1.6.2017.)
- 29) Wikipedia, *Jill Abramson*, en.wikipedia.org, 24.5.2017.
https://en.wikipedia.org/wiki/Jill_Abramson (pristupljeno 1.6.2017.)
- 30) Wikipedia, *Mary Garber*, en.wikipedia.org, 4.6.2017.
https://en.wikipedia.org/wiki/Mary_Garber (pristupljeno 8.6.2017.)
- 31) Wikipedia, *Meredith Vieira*, en.wikipedia.org, 31.5.2017.
https://en.wikipedia.org/wiki/Meredith_Vieira (1.6.2017.)
- 32) Wimmer, Roger D. i Dominick, Joseph R. (2006.), *Mass Media Research: An Introduction*, Belmont: Thomson Wadsworth
- 33) Žugić, Zoran (2000.), *Sociologija sporta*, Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu

PRILOG 1

ANKETNI UPITNIK: Žene u sportskom novinarstvu

God. rođenja: _____

Stručna sprema: _____

Medij rada: _____ (radio, TV, web, tisak)

Godine radnog iskustva: _____

Vrsta poslova koje radite: _____

1. Da li je sportsko novinarstvo bilo Vaš prvi izbor? DA NE

2. Sport volite zato jer je

- a) Pun uzbuđenja i neočekivanih obrata
- b) Nema politike.
- c) Nalazim ga vrlo uzbudljivim.
- d) Jednostavno ga volim još od djetinjstva.

3. Imate li neki poseban uzor u sportskom novinarstvu?

- a) DA, to je _____
- b) Ne, nemam nikog posebnog.

4. Posao u redakciji dobili ste putem:

- a) Preporuke.
- b) Javnim natječajem.
- c) Nakon višemjesečnog volontiranja.
- d) Pukom slučajnošću.

5. Je li ovaj posao ispunio Vaša mladenačka očekivanja? DA NE Donekle

Objasnite zašto: _____

6. Ocijenite svoje zadovoljstvo poslom kojeg radite: 1 2 3 4 5
7. Koje sportove pratite? _____
8. Da li ste ikad radili izravni sportski prijenos nekog velikog sportskog događaja? DA
NE
9. Ukoliko jeste, o kojim se sportovima
radilo? _____
10. Koji je NAJVEĆI problem s kojim se žena, sportski izvijestitelj, susreće u svojem
radu:
a) Nepovjerenje u stručnost i vještinu.
b) Seksizam svake vrste.
c) Praćenje samo tzv. malih sportova.
d) Nemam problema koji bi se mogli povezati s tim što sam žena.
e) Upiši sama: _____
11. Da li Vam je upravo to što ste žena, nekad bilo od pomoći u Vašem poslu?
a) Da, često.
b) Da, znalo se dogoditi, ali nije pravilo.
c) Ne, naprotiv. Često mi je odmoglo.
12. Mislite li da je muškarcima lakše uspjeti u sportskom novinarstvu?
a) Da, definitivno im je lakše.
b) Donekle da. Mislim da im je ipak lakše nego ženama.
c) Možda im je nekad bilo lakše, ali danas to više nije slučaj.
d) Ne, mislim da imamo podjednake šanse za uspjeh.
13. Osjećate li nepravdu prilikom podjele zaduženja u redakciji (vrste sportova,
izvještavanje, prijenos i sl.)?
a) Ne, ne osjećam nepravdu prilikom podjele zaduženja.
b) Da, osjećam je.
c) Ponekad.
14. Prema dosadašnjim zapažanjima, žene rijetko rade izravne prijenose velikih sportskih
događaja na TV ili radiju. Što je tomu uzrok?
a) Ne slažem se s tom tvrdnjom.
b) Da, nažalost. Međutim, topredrasude koje treba mijenjati.
c) Muškarci bolje rade taj posao.
d) Slušaitelji i gledatelji ne prihvaćaju dobro ženu sportskog izvijestitelja.
e) Upiši sama: _____
15. Mislite li da je pojava interneta doprinijela povećanju broja sportskih novinarki?
a) Da, svakako. Mislim da je Internet olakšao afirmaciju sportskih novinarki.
b) Ne, mislim da je situacija potpuno ista kao i prije.
c) Ne znam, nemam neko mišljenje o tome.

16. Ocijenite ocjenama od 1 (najmanje važno) do 5 (najvažnije) sljedeće odlike sportskog izvještavanja/novinarstva:

- ☐ Znanje o sportu (povijest sportova, tehnički elementi, strukovni jezik...)
- ☐ Komunikacijske sposobnosti.
- ☐ Široka informiranost u vezi svih aktualnih zbivanja u sportu i oko sportaša.
- ☐ Poznavanje aktualnih međunarodnih sportskih zbivanja i sportaša.
- ☐ Veze i poznanstva koje mogu pridonijeti ekskluzivnosti informacija.

17. Glede odlika koje bi sportski novinar/ka morao imati, ocijenite ocjenama od 1 (najmanje važno) do 5 (najvažnije) navedene karakteristike:

- ☐ Ugodan glas, dobra dikcija i elokvencija.
- ☐ Ugodna vanjšina.
- ☐ Simpatičnost i duhovitost.
- ☐ Komunikativnost
- ☐ Nepristranost (objektivnost)

18. Da li je ranije bavljenje nekim sportom (amatersko ili profesionalno) važno za kvalitetu sportskog izvještavanja?

- a) Da, sigurna sam da je bavljenje nekim sportom u mladosti, vrijedno iskustvo.
- b) Ne, mislim da nije bitno.
- c) Ne znam.

19. Koji su Vam profesionalni planovi?

- a) Nemam ih. Zadovoljna sam s ovim što imam.
- b) Želim napredovati (proširiti krug sportova i novinarskih zadataka).
- c) Želim napredovati prema uredničkim poslovima (šefovskoj poziciji).
- d) Željela bih imati vlastitu emisiju/rubriku/kolumnu.

20. Kako usklađujete obveze sportskog izvjestitelja s obiteljskim (privatnim) životom?

- a) Nemam privatnog života.
- b) Privatni život mi je usko povezan s profesionalnim obvezama.
- c) Nastojim čim bolje raditi jedno i drugo.
- d) Sve mi je teže uskladiti privatni i profesionalni život.

SAŽETAK

Cilj istraživanja u okviru ovog diplomskog rada bio je dobiti uvid u to kako sportske novinarke u Hrvatskoj percipiraju svoju struku. Samo istraživanje napravljeno je zbog zanimanja autorice za položaj žena u sportskom novinarstvu. Korištena je metoda anketnog e-upitnika. Uzorak su činile 23 sportske novinarke. Na početku istraživanja postavljene su tri hipoteze, od kojih su sve tri potvrđene. Hipoteza kako je ženama teže uspjeti u sportskom novinarstvu nego muškarcima potvrđena je u potpunosti, kao i hipoteza da sportske novinarke svoju vanjštinu smatraju nebitnom za posao kojim se bave. Hipoteza koja tvrdi kako su sportske novinarke često suočene s nepovjerenjem u svoju stručnost, djelomično je potvrđena. Možemo zaključiti kako su sportske novinarke zadovoljne stanjem u struci no isto tako vjeruju da bi im bilo lakše da su muškarci. Nadaju se da u budućnosti ima mjesta za napredak te za istu pokazuju velike ambicije.

KLJUČNE RIJEČI: sportsko novinarstvo, sportske novinarke, mediji

SUMMARY

Purpose of research in this thesis was to find out how women sports journalist in Croatia perceive their profession. The research was done because of author's interests in women's position in sports journalism. Electronic survey was used as a method in this research. The sample was consisted of 23 women sports journalists. At the beginning of the research three hypotheses were set. All three of them are confirmed. Hypothesis which claims that it is harder for women to succeed in sports journalism compared to men is completely confirmed, same as the hypothesis which claims that women sports journalists consider their appearance as unimportant for their job. Hypothesis which claims that the women sports journalist are often faced with distrust in their professionalism is partially confirmed. We can conclude that women sports journalists are satisfied with condition in their profession, but they do believe it would be easier for them if they were men. They hope that there will be space for the progress in the future for which they are showing huge ambitious.

KEY WORDS: sports journalism, woman sports journalist, media.